

Henkilöstön ympäristöasenteet kaupunkiorganisaatioissa 2011

Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Oulu, Tampere, Turku ja Vantaa

OULU

Vantaa

TAMPERE

TURKU

JYVÄSKYLÄ

Helmikuu 2012

Sisällys

Johdanto.....	2
Kyselyn toteutus.....	3
Yhteiskunta, ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu	4
Ympäristöasenteet ja toiminta	7
Ympäristöasiat osana työtä.....	11
Kaupungin ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen työ	16
Kaupunkikohtaiset kysymykset.....	21
Espoo.....	21
Helsinki.....	22
Jyväskylä.....	23
Oulu.....	24
Tampere	25
Turku	26
Vantaa	27
Yhteenveto.....	28
Liitteet	29
Yhteystiedot	30

Johdanto

Työntekijöiden ympäristöasenteita ja -tietoisuutta selvitettiin kyselyllä loppuvuodesta 2011 Espoon, Helsingin, Jyväskylän, Oulun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungeissa. Nämä Suomen suuret kaupungit työllistävät yhteensä yli 100 000 henkilöä. Kysely koostui yleisistä vastaajaa koskevista kysymyksistä, neljästä kaupunkien yhteisestä kysymysosioista sekä kaupunkien omista kysymyksistä. Yhteiset kysymysosiot olivat yhteiskunta, ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu, ympäristöasenteet ja toiminta, ympäristöasiat osana työtä ja kaupungin ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen työ. Kysymykset laadittiin kuutoskaupunkien kestävä kehityksen raportoinnin työryhmän yhteistyönä.

Edellisen kerran näiden kaupunkien henkilöstön ympäristöasenteista selvitettiin vuonna 2007. Silloin kysymykset ja niiden asettelu poikkesivat nyt tehdystä kyselystä. Vuoden 2007 asennekysely pyrki selvittämään enemmän henkilöstön näkemyksiä ympäristöasioista, kun taas vuoden 2011 kysely keskittyi henkilöstön todellisiin ympäristötoimiin ja mielipiteisiin. Mukana on kuitenkin muutamia samoja kysymyksiä ja niiden tuloksia on vertailtu nyt tehtyyn kyselyyn.

Tässä raportissa on käsitelty asennekyselyyn osallistuneiden seitsemän kaupungin yhteisten kysymysten sekä lyhyesti kaupunkikohtaisten kysymysten vastaukset. Tarkoituksena on nostaa esiin mielenkiintoisia tuloksia kyselyn vastauksista sekä vertailla kyselyyn osallistuneita kaupunkeja keskenään.

Raportin on koonnut projektisuunnittelija Mia Malin.

Kestävä kehityksen raportoinnin työryhmä:

Marketta Karhu, Oulu, pj.

Sari Soini, Espoo

Markus Lukin, Helsinki

Johanna af Hällström, Helsinki

Sanna Huikuri, Tampere

Minna Tjäderhane-Ojala, Tampere

Tina Kristiansson, Vantaa

Miika Meretoja, Turku

Stella Aaltonen, Turku

Mervi Saukko, Jyväskylä

Kyselyn toteutus

Ympäristöasennekysely toteutettiin marras-joulukuussa 2011 kunkin kaupungin käyttämää sähköistä kyselyohjelmaa hyödyntäen. Kyselyyn vastasi yhteensä lähes 10 000 vastaajaa. Vastaajamäärä ja vastausprosentti vaihtelevat kaupunkien välillä. Vastaamiseen vaikutti paljon se, toimitettiinkö kysely suoraan sähköpostilla vai oliko se ollut esillä esimerkiksi vain henkilöstön Intranetissä.

Taulukko 1. Vastaajamäärä ja vastausprosentit vuosina 2007 ja 2011.

Vastaajat	Vastaajien lukumäärä 2011	Vastausprosentti henkilöstömäärästä (2007)	Vastausprosentti henkilöstömäärästä (2011)
Espoo	1915	7,6 %	14,0 %
Helsinki	1785	3,7 %	4,6 %
Jyväskylä	691	21,0 %	9,2 %
Oulu	1689	17,5 %	17,3 %
Tampere	745	5,9 %	5,0 %
Turku	1372	20,1 %	10,0 %
Vantaa	1368	16,7 %	12,1 %

Vastausprosentti on laskettu koko henkilöstön määrästä. Vastausprosentti olisi ollut todennäköisesti suurempi, jos se olisi laskettu vain sen henkilöstömäärän mukaan, jonka kysely tavoitti. Kaikilla kaupungin työntekijöillä ei ole käytössään omaa tietokonetta tai sähköpostiosoitetta.

Vastausprosentteissa oli paljon eroja kaupunkien välillä. Eniten vastauksia saatiin Espoossa ja Oulussa, joissa kysely lähetettiin sähköpostilla koko henkilöstölle. Helsingin ja Jyväskylän alhaiset vastausmäärät johtuivat siitä, että kyselystä oli lähinnä tiedotettu Intranetissä, koska sitä ei pystytty lähettämään koko henkilöstölle sähköpostilla. Tampereen alhainen vastausprosentti johtuneen kyselyn toteutuksessa olleista teknisistä ongelmista, jonka vuoksi loppuun saakka vastasi ainoastaan 745 henkilöä. Helsingissä, Tampereella ja Jyväskylässä oli käynnissä myös muita samanaikaisia kyselyitä, jotka ovat saattaneet vaikuttaa vastaushalukkuuteen. Edelliseen ympäristöasennekyselyyn vastasi yhteensä noin 11 000 vastaajaa, eli vastausmäärä jäi tällä kertaa hieman alhaisemmaksi. Erityisesti vastausmäärät alenivat Turussa, Jyväskylässä ja Vantaalla. Vantaalla laskua voi selittää se, että kaikki opettajat eivät olleet saaneet kyselyä teknisten ongelmien takia sähköpostiinsa. Espoossa oli selkeää kasvua vastausmäärässä.

Kaupungit käyttävät kolmea erilaista sähköistä kyselyohjelmaa (Digium, Webropol ja ZEF), mikä on voinut jossain määrin vaikuttaa vastaamiseen. Esimerkiksi Oulussa ja Tampereella, jossa käytettiin ZEF-ohjelmaa "En osaa sanoa" -vastausten määrä oli poikkeuksetta alhaisempi kuin muissa kaupungeissa. ZEF-ohjelmassa "En osaa sanoa" -vaihtoehto sijaitsi erillään muista vastausvaihtoehdoista, kun muissa kaupungeissa se esitettiin muiden vastausvaihtoehtojen yhteydessä.

Kaikissa kaupungeissa asennekyselyn vastaajista suurin osa oli naisia ja noin puolet vastaajista oli korkeakoulutettuja. Tätä selittää ainakin se, että kaupungin työntekijöissä naisten osuus on miehiä suurempi, ja että korkeammin koulutetut käyttävät työssään enemmän tietokonetta, joten kyselyt

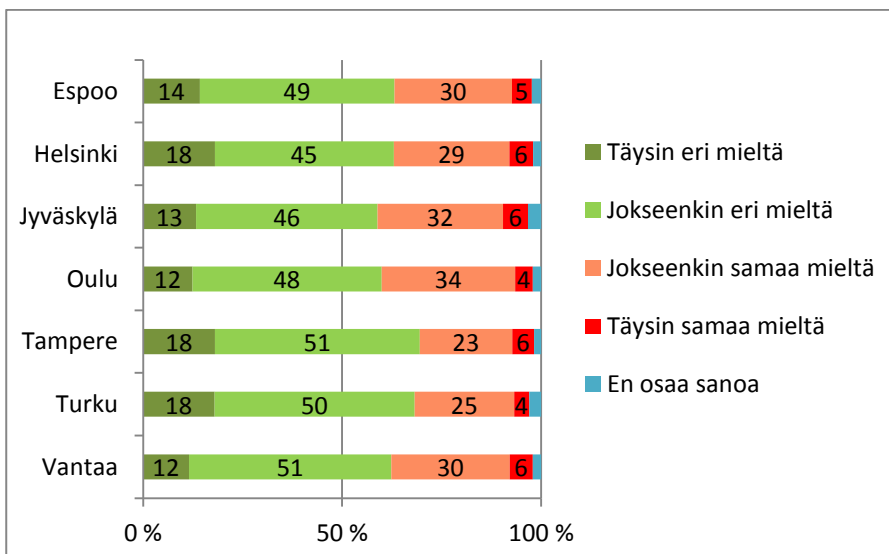
tavoittavat heidät paremmin. Vastaajien sukupuoli- tai koulutusjakaumassa ei ollut suuria eroja kaupunkien välillä. Aikaisempien tutkimusten perusteella on ilmeistä, että ympäristöasennekyselyihin todennäköisesti vastaavat enemmän ympäristömyönteisesti suuntautuvat henkilöt.

Oulussa kysely osoitettiin myös tulevan kuntaliitoksen kuntien henkilöstölle. Näitä tuloksia tullaan käsittelemään erillisessä tarkastelussa.

Yhteiskunta, ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu

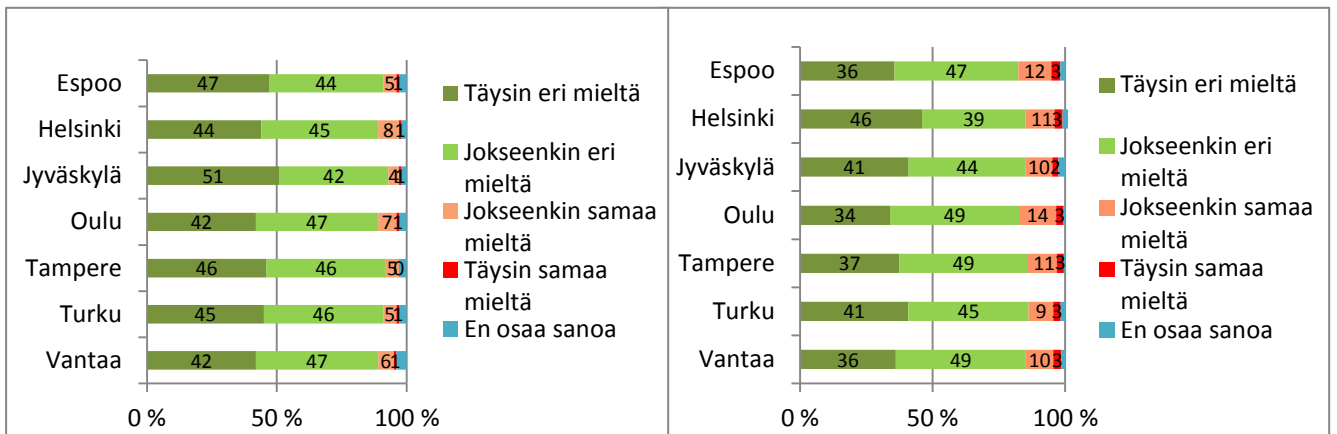
Tässä osiossa pyrittiin selvittämään henkilöstön asenteita ympäristönsuojeluun ja sitä, mikä on henkilöstön mielestä ympäristönsuojelun vaikutus yhteiskunnallisiin asioihin, kuten talouskasvuun. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suurin osa vastanneista piti ympäristöasioita tärkeinä. Vastaajat kokivat, että vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille ja jokaisen yksilön toimet koettiin tärkeiksi. Myös julkista keskustelua ympäristön tilasta seurataan aktiivisesti. Vastauksissa ei ollut suuria eroja kaupunkien välillä ja ”En osaa sanoa” -vastauksia oli vain muutama prosentti.

Noin 60–70 prosenttia vastaajista oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, ettei ympäristönsuojeluun panostaminen ole riittävää. Vastaajista 30–40 prosenttia taas oli sitä mieltä, että ympäristönsuojeluun panostaminen on jokseenkin riittävää. Kaupunkien välillä ei ollut kovin suuria eroja. Vuoden 2007 kyselyssä kysyttiin, pitäisikö ympäristönsuojeluun panostaa enemmän. Asenteet ympäristönsuojelun riittävyydestä eivät ole paljon muuttuneet, sillä vuonna 2007 noin 60–75 prosenttia vastaajista koki, että ympäristönsuojeluun tulisi panostaa enemmän.

Kuvio 1. Ympäristönsuojeluun panostaminen on riittävää.

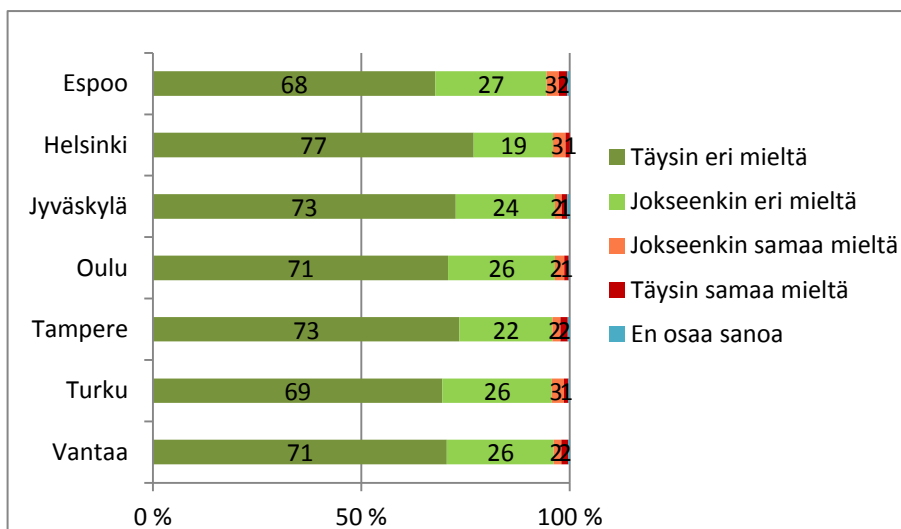
Vastaajista suurin osa oli sitä mieltä, ettei talouskasvua tulisi asettaa etusijalle siinä tapauksessa, että ympäristö jonkin verran kärsii. Tätä mieltä olevien määrä on kuitenkin laskenut vuoden 2007 vastauksista, Helsinkiä lukuun ottamatta. Tähän syynä voi olla heikentyneet talousnäkymät.

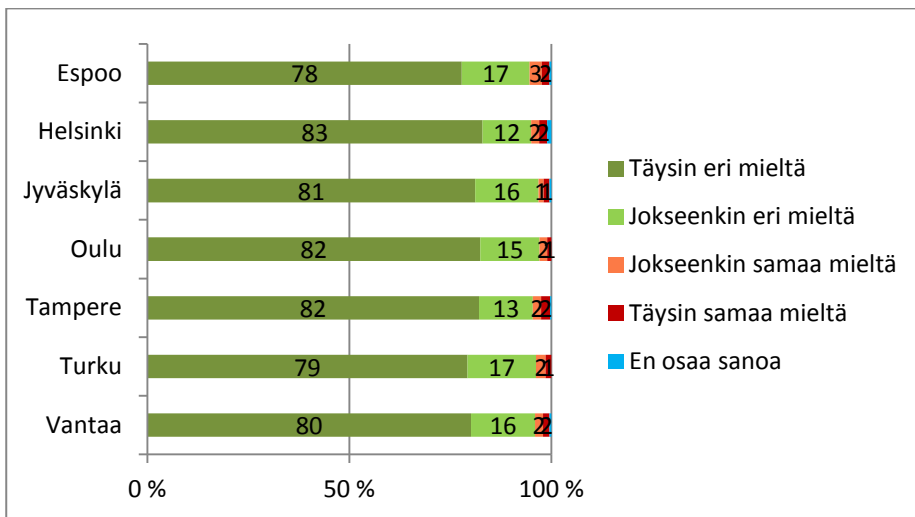
Kuvio 2. Taloudellinen kasvu tulisi asettaa etusijalle siinäkin tapauksessa, että ympäristö jonkin verran kärsii, vuoden 2007 kysely.

Kuvio 3. Taloudellinen kasvu tulisi asettaa etusijalle siinäkin tapauksessa, että ympäristö jonkin verran kärsii, vuoden 2011 kysely.

Kuten vuoden 2007 kyselyssä, vastaajista suurin osa ajatteli edelleen ympäristönsuojelun kuuluvan jokaisen vastuulle, ei ainoastaan asiantuntijoille. Yli 95 prosenttia kaikkien kaupunkien vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä, että yksilön kannattaa toimia ympäristöystävällisesti, vaikka muut eivät toimisikaan.

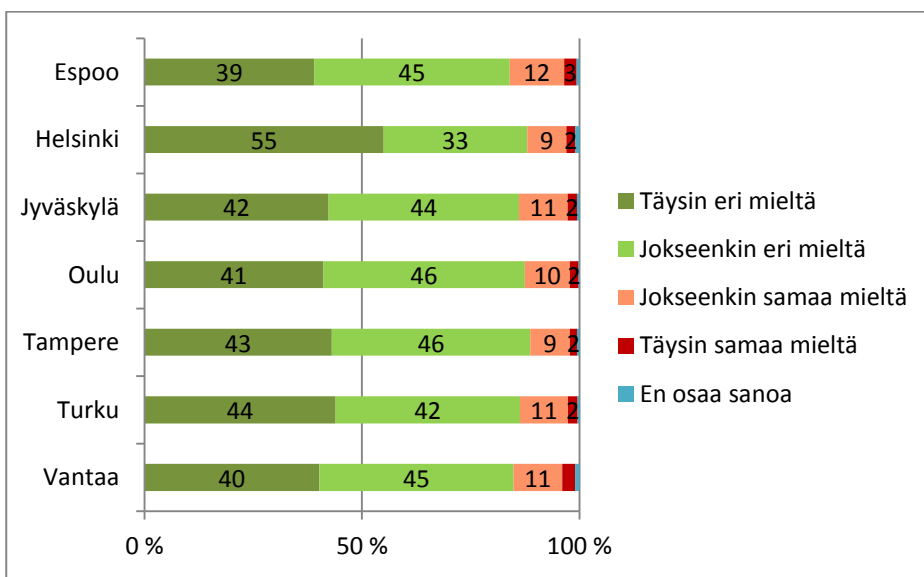

Kuvio 4. Ympäristönsuojelu kuuluu yksinomaan asiantuntijoille.

Kuvio 5. Yksilön ei kannata toimia ympäristöystävällisesti, jos muutkaan eivät toimi niin.

Suurin osa vastaajista seuraa ympäristön tilaa koskevaa julkista keskustelua ja kirjoittelua. Myös vuonna 2007 kysyttiin julkisen keskustelun ja kirjoittelun seuraamisesta. Suurta muutosta vastauksissa ei ollut tapahtunut, ainoastaan ”Täysin eri mieltä” -vastausten osuus oli kasvanut ja ”Jokseenkin eri mieltä” -vastausten osuus on laskenut vuonna 2011.

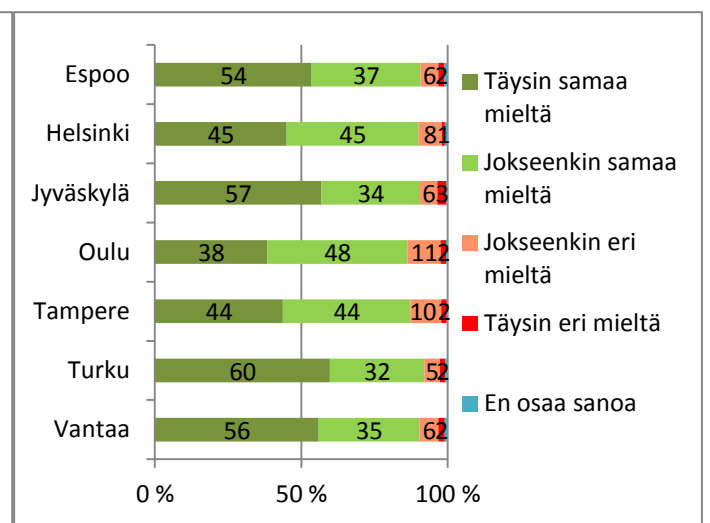
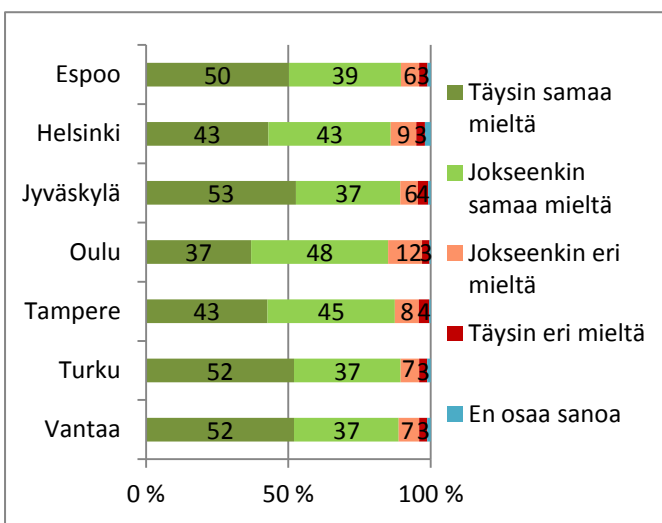

Kuvio 6. En seuraa ympäristön tilaa koskevaa julkista keskustelua.

Ympäristöasenteet ja toiminta

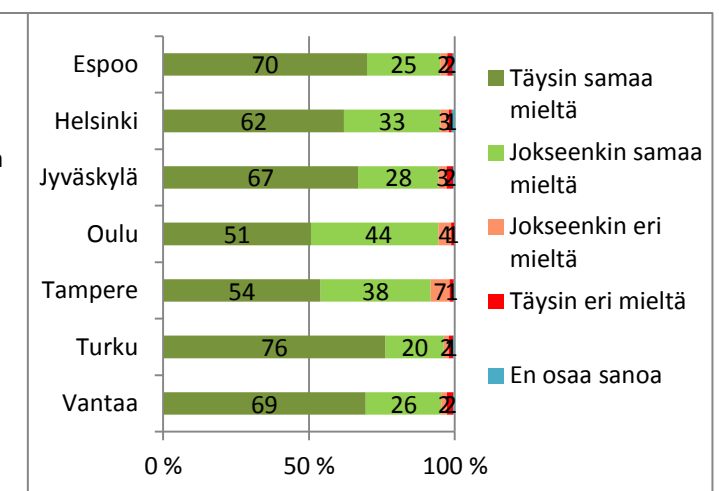
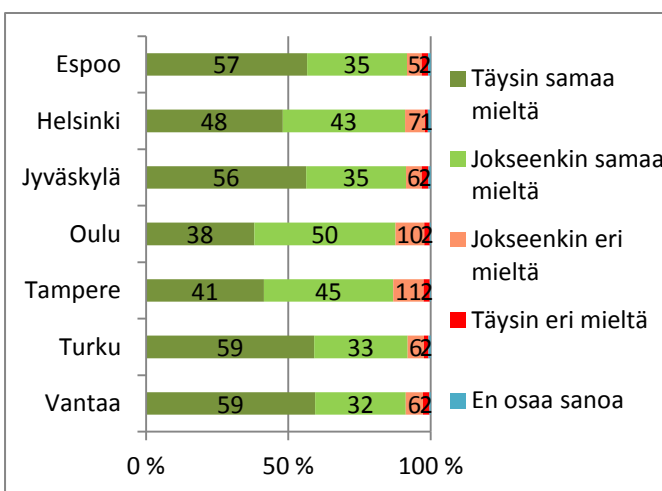
Ympäristöasenteet ja toiminta -osiossa kysyttiin henkilöstön suhtautumisesta erilaisiin ympäristömuutoksiin sekä henkilöstön omasta toiminnasta ja arjen valinnoista. Vastaukset osoittavat, että vastaajat ovat huolissaan ympäristön tilasta ja he yrittävät omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen.

Neljässä ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, ovatko vastaajat huolestuneita ilmastonmuutoksen seurauksista, muutoksista lähiluonnossa, ilmanlaadusta tai vesistöjen laadusta. Kaikissa kysymyksissä vastausprofiili oli melkein samanlainen – noin 90 prosenttia vastaajista oli huolissaan tai osittain huolissaan muutoksista. Eniten oltiin huolissaan vesistöjen laadusta. Eri kaupungeissa eroja oli jonkin verran ”Täysin samaa mieltä” ja ”Jokseenkin samaa mieltä” -vastausten välillä. Eniten huolissaan vastaajat olivat Espoossa, Jyväskylässä, Turussa ja Vantaalla ja vähiten Helsingissä, Oulussa ja Tampereella. Vain harva vastaaja ei ollut lainkaan huolissaan ympäristön muutoksista.

Kuvio 7. Olen huolissani ilmastonmuutoksesta.

Kuvio 8. Olen huolissani muutoksista lähiluonnossa

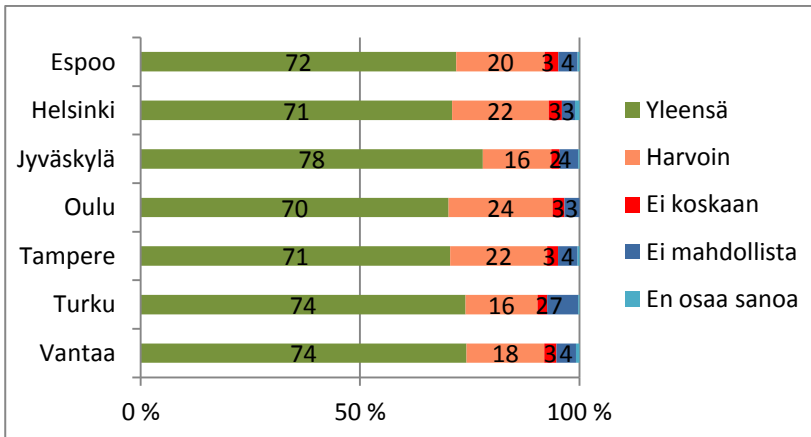
Kuvio 9. Olen huolissani ilmanlaadusta.

Kuvio 10. Olen huolissani vesistöjen laadusta

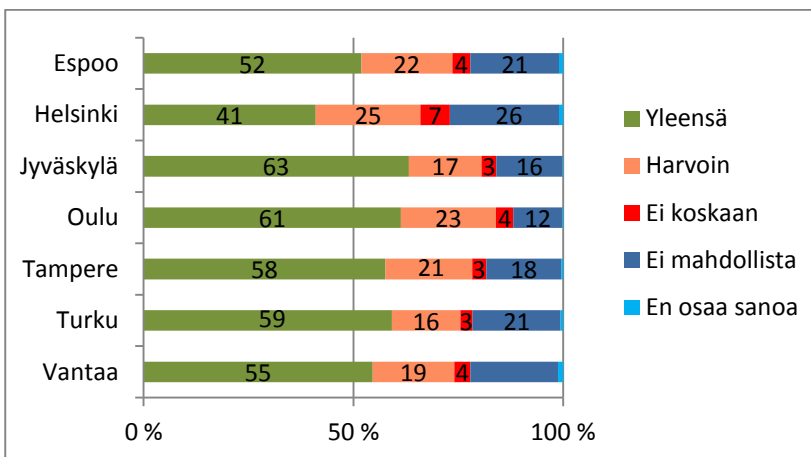
Seuraavissa kysymyksissä kysyttiin, seurataanko oman asunnon sähkön-, lämmön- ja vedenkulu- tusta. Selvästi eniten, yli 70 prosenttia vastaajista, seurasi kotinsa sähkönkulutusta. Lämmönkulu-

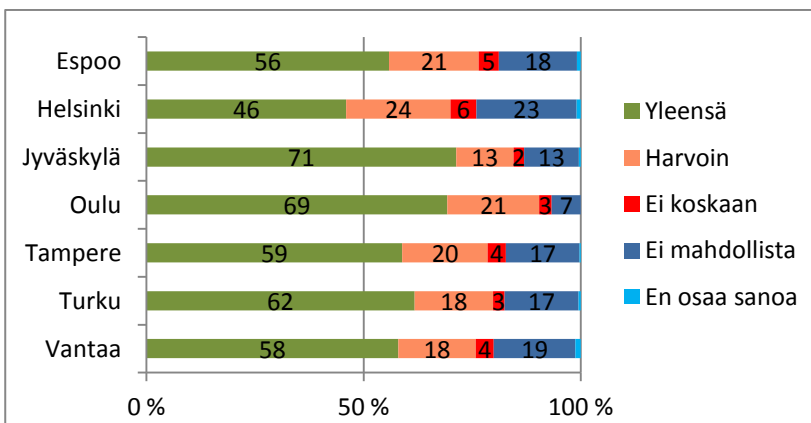
tusta seurasi noin 50–60 prosenttia ja vedenkulutusta yli puolet vastaajista, Helsinkiä lukuun ottamatta. Helsingissä lämmön- ja vedenkulutusta seurasi vain noin 40 prosenttia vastaajista. Tätä saattaa selittää Helsingin korkeampi vuokra- ja kerrostaloasumisen osuus, jolloin lämpö- ja vesimaksut sisältyvät usein vuokraan tai yhtiövastikkeeseen. Sen sijaan jokainen saa aina erillisen sähkölaskun. Muuten kaupunkien välillä ei ollut suuria eroja. Ahkerimmin kulutustietoja seurattiin Jyväskylässä ja Oulussa.

Kuvio 11. Seuraan asuntoni sähkönkulutusta.

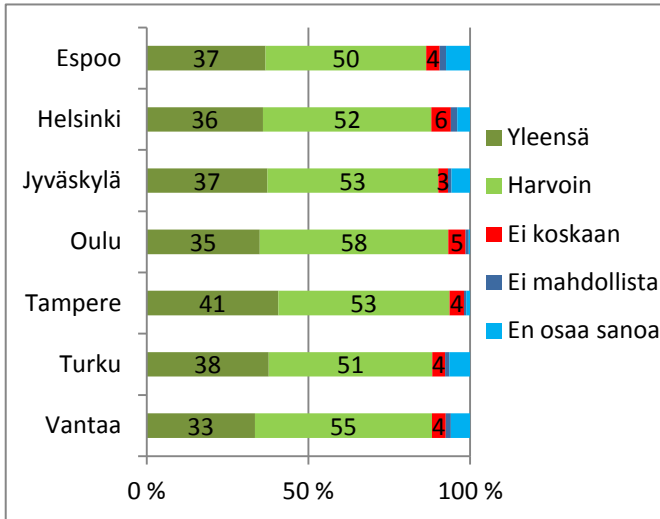

Kuvio 12. Seuraan asuntoni lämmönkulutusta.

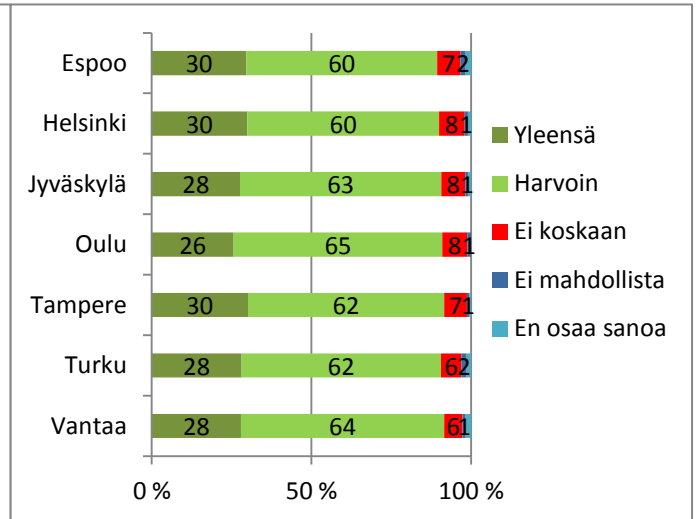

Kuvio 13. Seuraan asuntoni vedenkulutusta.

Vastaajien ostokäyttäytymisestä kysyttiin kahdella kysymyksellä: ostatko ympäristömerkittyjä tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita sekä ostatko luomu- tai Reilun kaupan tuotteita aina, kun sellainen on tuoteryhmässä valittavissa. Ympäristömerkittyjä tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita sanoi ostaneensa yleensä noin 35–40 prosenttia ja luomu- tai Reilun kaupan tuotteita noin 25–30 prosenttia vastaajista. On positiivista, että aika moni vastaaja sanoo huomioivansa ympäristöasioita kulutusvalinnoissaan. Tutkimuksissa on kuitenkin usein havaittu ristiriita kyselyssä vastatun ja todellisen kulutuskäyttäytymisen välillä. Erot kaupunkien välillä olivat hyvin pienet.

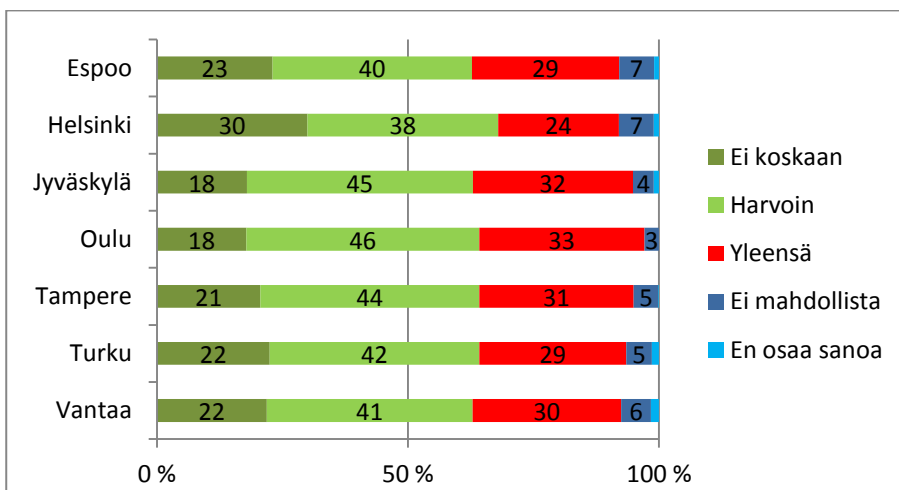

Kuvio 14. Ostan ympäristömerkittyjä ja/tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita aina, kun sellainen on tuoteryhmässä valittavissa.

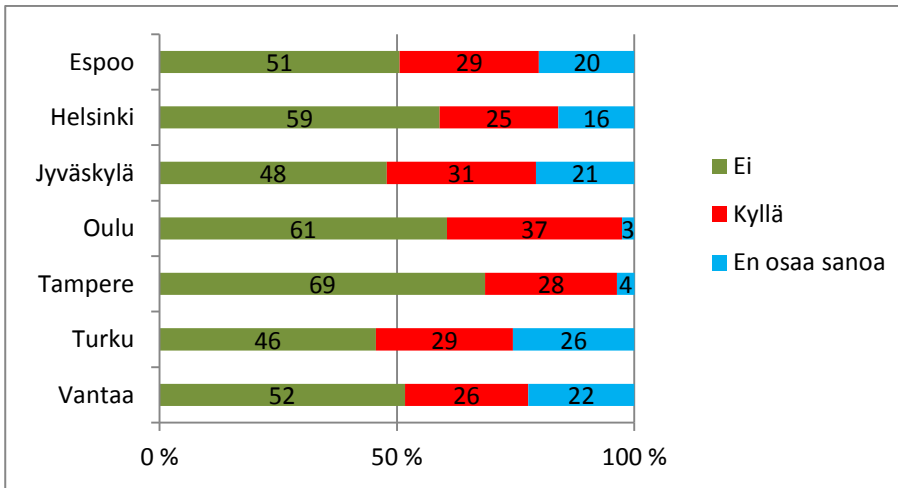
Kuvio 15. Ostan luomu- ja/tai Reilun kaupan tuotteita aina, kun sellainen on tuoteryhmässä valittavissa.

Seuraava kysymys koski alle kolmen kilometrin pituisten harrastus- ja asiointimatkojen kulkutapaa. Vastaajista noin 60 prosenttia teki nämä matkat harvoin tai ei koskaan autolla, mutta jopa 30 prosenttia vastaajista teki nämä matkat yleensä autolla. Helsingissä autolla tehtyjen matkojen osuus oli 24 prosenttia, vaikka olisi voinut olettaa sen olevan alhaisempi tiiviin kaupunkirakenteen ja toimivan joukkoliikenteen ansiosta.

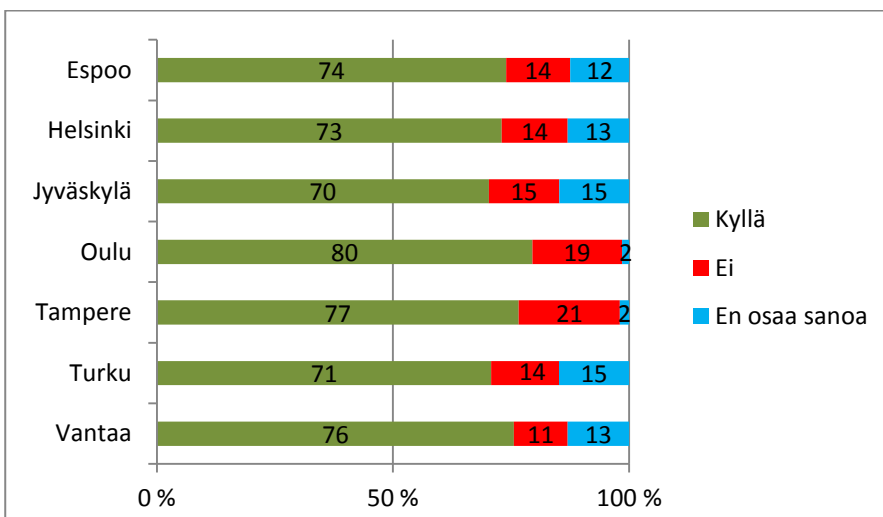
Kuvio 16. Teen alle kolmen kilometrin pituiset harrastus- ja asiointimatkani autolla.

Sähkön hankinnassa yli 45 prosenttia vastaajista sanoi valitsevansa sähkönsä muidenkin tekijöiden kuin hinnan perusteella. Tampereella ja Oulussa jopa yli 60 prosenttia vastasi muidenkin tekijöiden vaikuttavan sähkönvalintaan. Kysymyksessä ei kuitenkaan tarkemmin määritelty, millä muilla perusteilla sähköä voisi valita, joten ei voida suoraan olettaa, että nämä kaikki henkilöt ostaisivat uusiutuvilla energialähteillä tuotettua niin sanottua vihreää sähköä. Suuri "En osaa sanoa" -vastausten määrä kertoo myös osaltaan vaikeasta kysymyksenasettelusta.

Kuvio 17. Ostan sähkön ainoastaan hinnan perusteella.

Osion viimeinen kysymys koski vastaajan toimintatapojen muuttumista ympäristöystävällisemmäksi viime vuosina. Yli 70 prosenttia kaikkien kaupunkien vastaajista koki muuttaneensa toimintatapojaan ympäristöystävällisemmäksi. Oulussa, Tampereella ja Vantaalla näin vastasi lähemmäs 80 prosenttia.

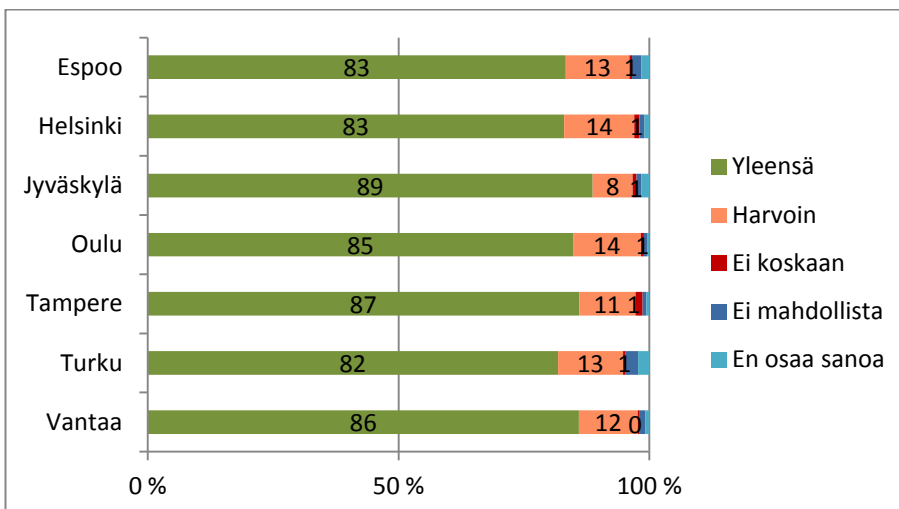
Kuvio 18. Olen muuttanut toimintatapojani ympäristöystävällisemmäksi viimeisen parin vuoden aikana.

Ympäristöasiat osana työtä

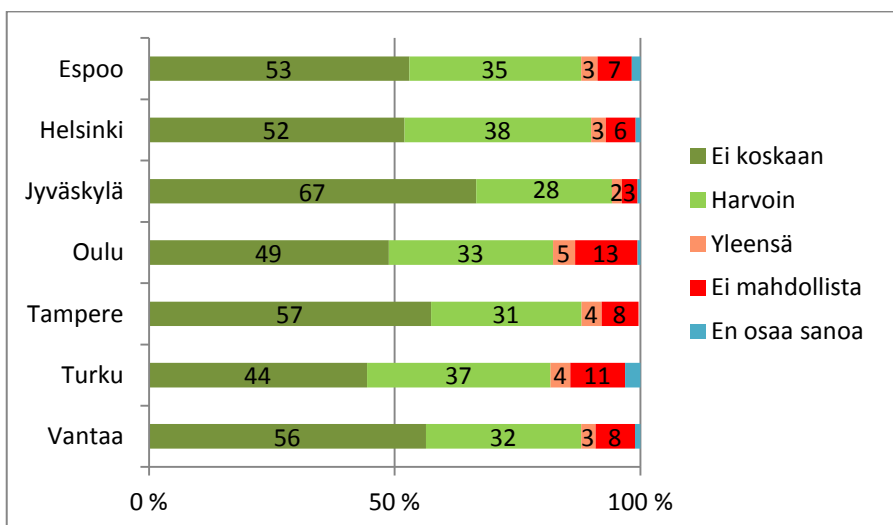
Kolmannessa kysymysosiossa käsiteltiin henkilöstön toimintatapoja jätteiden vähentämisessä ja lajittelussa, sähkön kulutuksessa sekä työmatkaliikkumisessa. Lisäksi kysyttiin vaikuttamismahdollisuuksista ja osallistumisesta työpaikan ympäristötyöhön. Henkilöstö on selvästi omaksunut jätteiden lajittelun ja sähkönsäästön työpaikalla entistä paremmin, mutta työmatkaliikkumisessa on edelleen parannettavaa. Noin puolet vastaajista ei halua toimia ympäristöryhmissä tai ekotukitoiminassa.

Vastaajista yli 80 prosenttia sanoi ehkäisevänsä jätteiden syntyä sekä yleensä hyödyntävänsä jätteiden lajittelumahdollisuudet työpaikalla. Jyväskylässä 67 prosenttia vastaajista lajitteli aina jätteet työpaikalla, kun Oulussa ja Turussa alle puolet vastaajista lajitteli jätteensä aina. Oulussa ja Turussa yli 10 prosenttia vastasi, ettei lajittelu työpaikalla ollut mahdollista.

Jätteitä koskevien kysymysten muotoilu ei ollut täysin onnistunut. Jos kysymystä jätteiden synnyn ehkäisystä olisi avattu esimerkillä siitä, mitä jätteen synnyn ehkäisyllä erityisesti työpaikoilla tarkoitetaan, olisi vastaaminen ollut helpompaa.

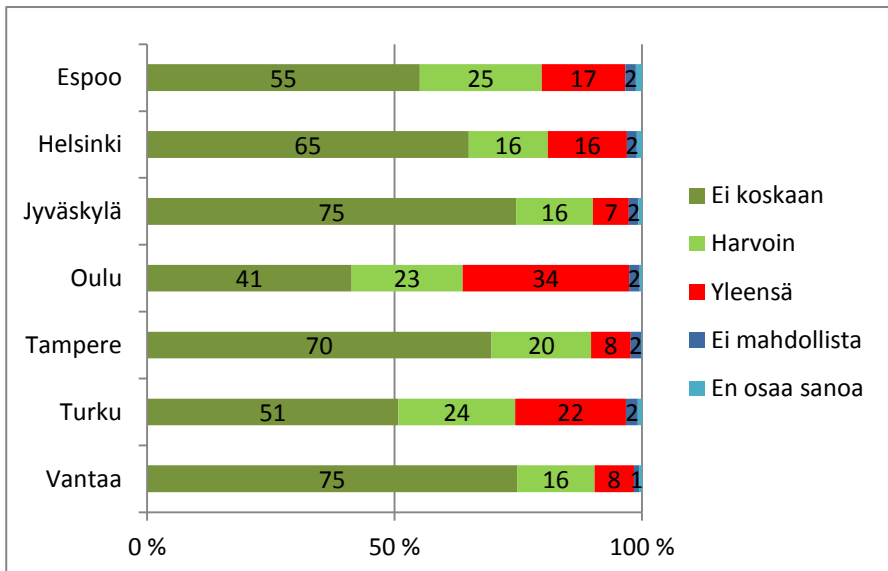

Kuvio 19. Ehkäisen mahdollisuuksien mukaan jätteiden syntyä.

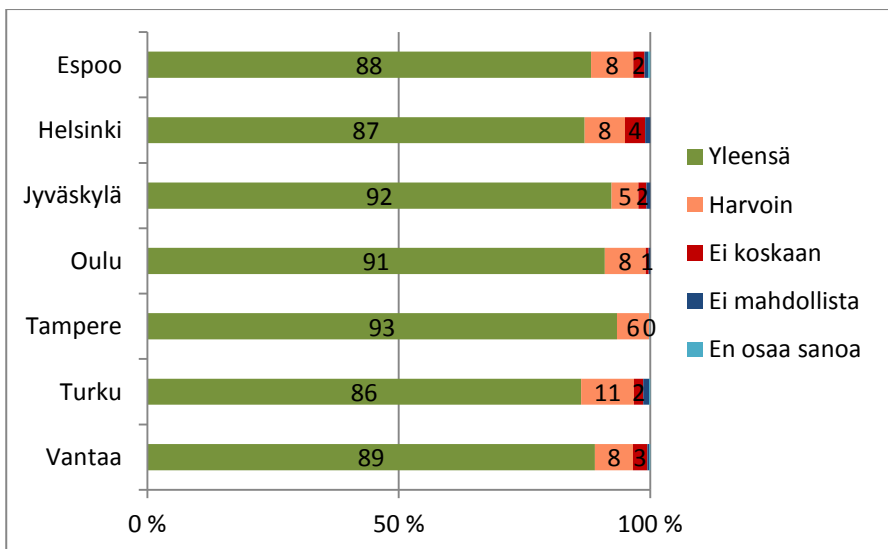

Kuvio 20. Työpaikkani jätteiden lajitteluasiat jäävät minulta käyttämättä.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä käsiteltiin laitteiden ja valojen sammuttamista työpaikalla. Vastauksissa oli selviä eroja kaupunkien välillä. Jyväskylässä ja Vantaalla 75 prosenttia vastaajista ei koskaan jätä tietokonetta tai näyttöä päälle päivän päätteeksi, kun Oulussa jopa 34 ja Turussa-kin 22 prosenttia jättää tietokoneen tai näytön yleensä päälle. Syynä saatiin erihin ovat ennen kaikkea kaupunkien erilaiset ohjeistukset siitä, kuinka toimia. Valoja sammuttaa yli 85 prosenttia kaikista vastaajista, eikä kaupunkien välillä ollut suuria eroja.

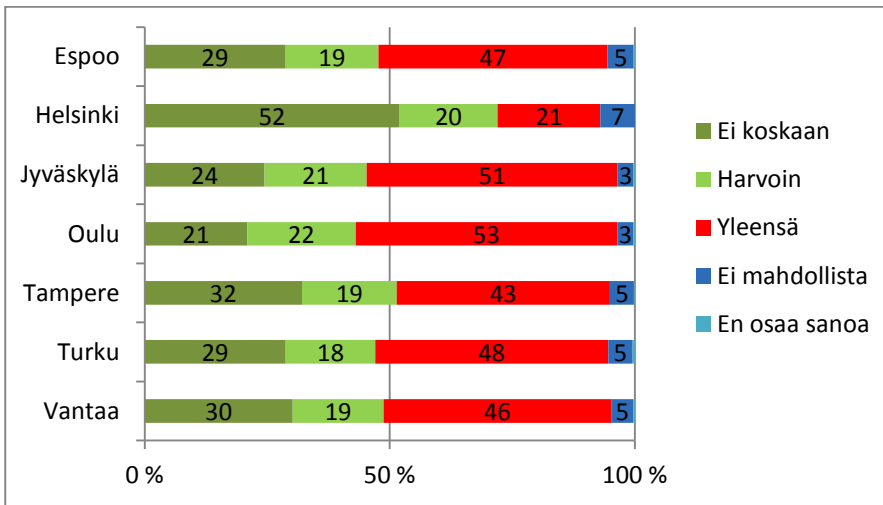
Kuvio 21. Jätän tietokoneen ja/tai näytön päälle työpäivän päätteeksi.

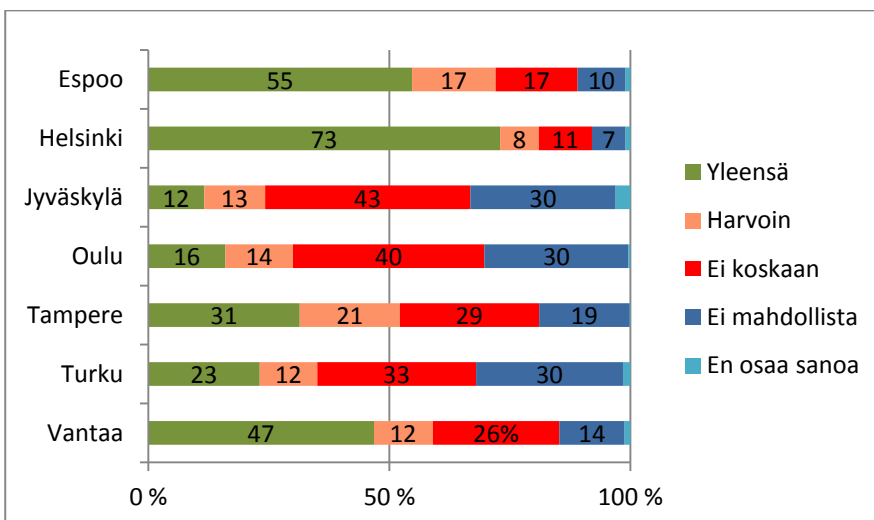
Kuvio 22. Sammutan laitteet ja valot silloin, kun niitä ei tarvita.

Työmatkaliikumisessa Helsinki erosi muista kaupungeista. Helsingissä 52 prosenttia vastaajista ei koskaan kulje autolla töihin, kun vastaava luku muissa kaupungeissa oli 20–35 prosenttia. Oulussa ja Jyväskylässä vähän yli 50 prosenttia vastaajista kulki yleensä autolla töihin. Ero johtunee Helsingin toimivasta joukkoliikennejärjestelmästä sekä tiiviistä kaupunkirakenteesta. Vastaukset korreloivat myös tuloksiin kaupungin tukeman kestävästä työmatkaliikunnan hyödyntämisestä. Eniten sitä hyödynnetään Helsingissä, 73 prosenttia vastaajista, ja vähiten Jyväskylässä ja Oulussa, jossa

vain 10–15 prosenttia vastaajista sanoi hyödyntävänsä etua. Eroihin vaikuttaa esimerkiksi se, kuinka kauan työmatkaetuuks on ollut käytössä ja kuinka kattava se on. Merkitystä on esimerkiksi sillä, kuuluuko etuun vain paikallisliikenne vai myös seutuliikenne. Lisäksi eroihin vaikuttaa, millaista tukea pyöräilyn ja kävelyn edistämiseksi on tarjolla.

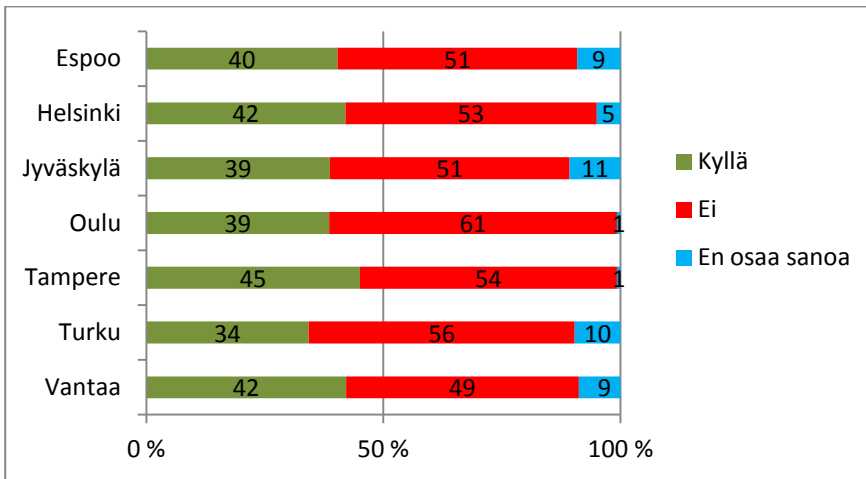

Kuvio 23. Kuljen työmatkani pääsääntöisesti henkilöautolla.

Kuvio 24. Hyödynnän kaupungin antamaa tukea kestävään työmatkaliikkumiseen.

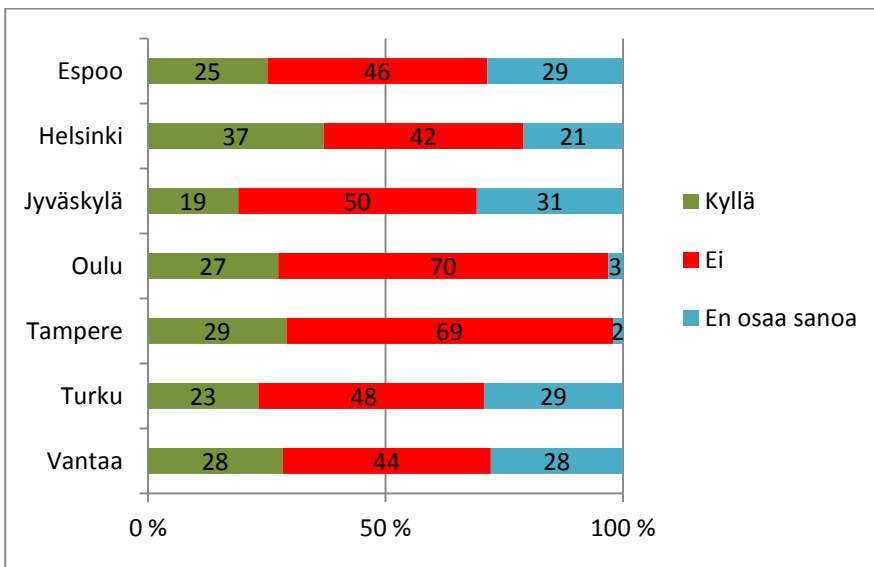
Osion seuraavat kolme kysymystä käsitteivät osallistumista ja mahdollisuutta osallistua työpaikan ympäristötyöhön. Vastaajista 35–45 prosenttia oli tehnyt omalla työpaikallaan aloitteita ympäristöasioihin liittyen. Kaupunkien välillä ei ollut suuria eroja aloitteellisuudessa. Useimpien kaupunkien vastaajista kuitenkin noin 60 prosenttia koki voivansa vaikuttaa työpaikkansa ympäristöasioihin, kun taas Turussa näin koki vain puolet vastaajista. Turun vastauksissa näkyi muutenkin hieman muita kaupunkeja heikompi aktiivisuus ja halu osallistua työpaikan ympäristötyöhön.

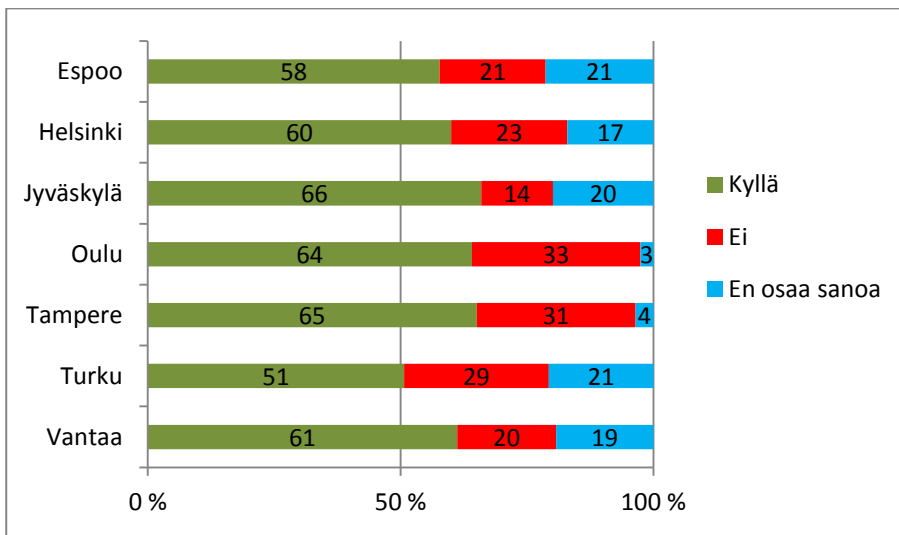
Kuvio 25. Olen tehnyt omalla työpaikalla ehdotuksia ympäristöasioihin liittyen.

Henkilöstön valmius ja halukkuus toimia ympäristötyöryhmissä ja ekotukitoiminnassa tai kestävän kehityksen vastaavana vaihteli kaupungeittain. Helsingissä jopa 37 prosenttia vastaajista olisi valmiita toimimaan ympäristötyöryhmissä tai ekotukitoiminnassa. Tähän voi vaikuttaa se, että Helsingissä ekotukitoimintaa on ollut olemassa pisimpään. Vastausten mukaan kaikissa kaupungeissa yli 40 prosenttia vastaajista ei olisi valmis toimimaan ympäristötyöryhmissä tai ekotukitoiminnassa. Myöskään vuoden 2007 kyselyssä 49 prosenttia vastaajista ei ollut valmis toimimaan ympäristöryhmissä. Osallistumishalukkuus ei ole kovin korkea ja olisikin kiinnostavaa selvittää syitä tämän tuloksen taustalla. Kysymykseen tuli paljon myös ”En osaa sanoa” -vastauksia.

Vaikka osallistumishalukkuus ei vastaajien parissa ollut kovin korkea, silti kaikissa kaupungeissa yli puolet vastaajista koki voivansa vaikuttaa työpaikan ympäristöasioihin. Jyväskylässä, Tampereella ja Oulussa näin koki noin 65 prosenttia vastanneista.

Kuvio 26. Olen valmis toimimaan kaupungin erilaisissa ympäristöryhmissä tai ekotukitoiminnassa.

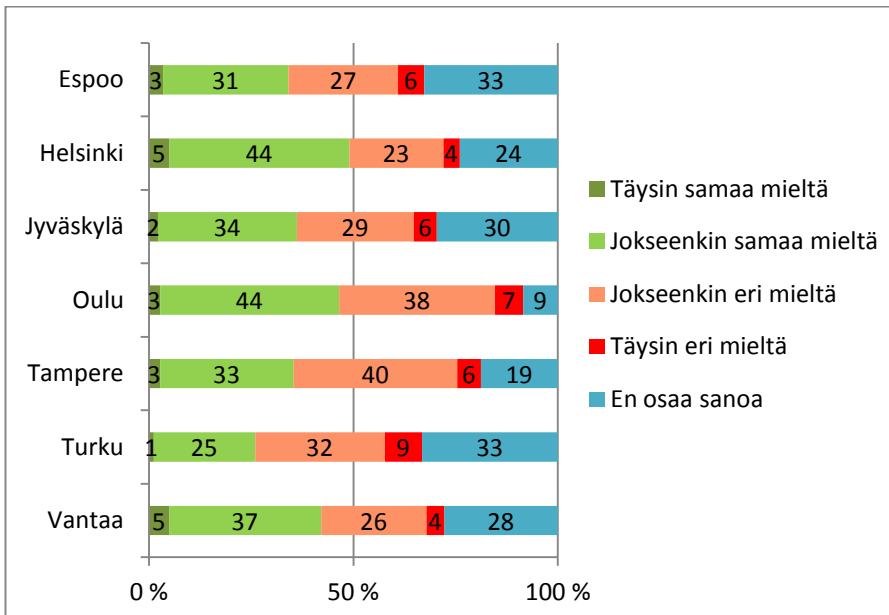
Kuvio 27. Koen, että voin itse vaikuttaa työpaikkani ympäristöasioihin.

Kaupungin ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen työ

Viimeisessä yhteisessä kysymysosiossa kysyttiin henkilöstön mielipiteitä oman kaupungin ympäristönsuojelutyön sekä kestävän kehityksen edistämisestä. Kaupungin ympäristötyön arviointi koettiin haastavaksi tai vastaajilla ei ollut tarvittavaa tietoa, sillä kaikkiin tämän osion kysymyksiin tuli paljon ”En osaa sanoa” -vastauksia. Vastaajat kokivat, että tiedotuksessa ja toiminnan vastuullisuudessa olisi parannettavaa, eikä vaikutusmahdollisuuksia koettu olevan tarpeeksi. Koettiin myös, ettei ympäristötyö näy käytännön toiminnassa. Osa osion kysymyksistä oli samoja kuin vuoden 2007 kyselyssä, eikä tuloksissa ollut tapahtunut merkittävää muutosta.

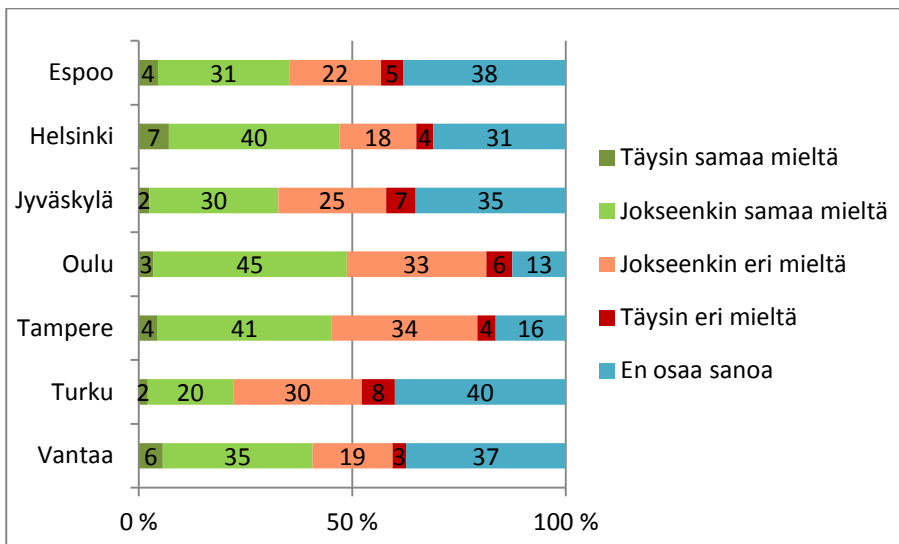
Siinä, miten kaupungin ympäristötyö näkyy asioiden käsittelyssä ja valmistelussa, oli eroja kaupunkien välillä. Helsingissä ja Oulussa runsaat 40 prosenttia vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että kaupungin ympäristötyö näkyy asioiden käsittelyssä ja valmistelussa, kun Turussa näin ajatteli alle 30 prosenttia. Muiden kaupunkien vastaukset sijoittuivat näiden väliin. Vuoden 2007 kyselyssä kysyttiin, tulisiko ympäristötyön näkyä asioiden käsittelyssä ja valmistelussa. Täysin tai jokseenkin tätä mieltä oli yli 90 prosenttia kaupunkien vastaajista, mikä osoitti, että ympäristötyön toivottaisiin näkyvän enemmän asioiden käsittelyssä ja valmistelussa.

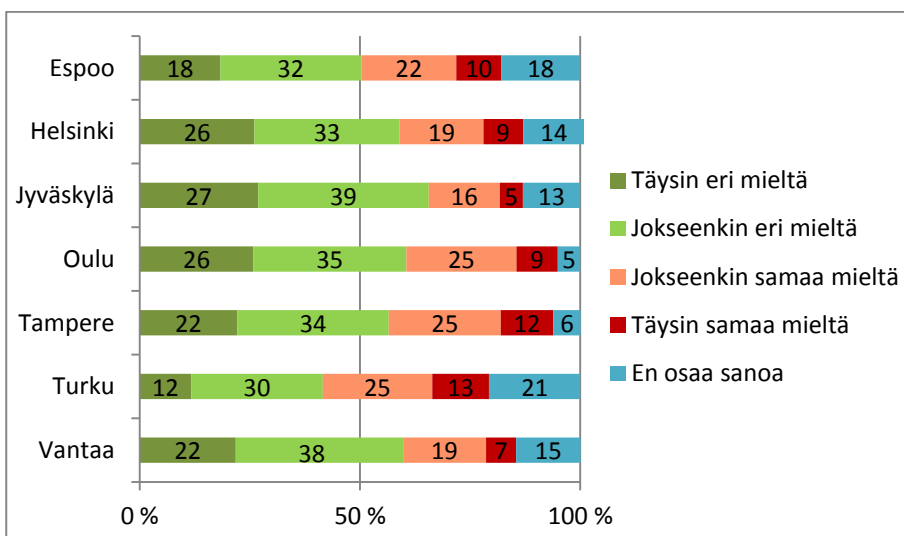
Kuvio 28. Kaupunkini ympäristötyö (kestävän kehityksen ohjelma, ympäristöohjelma, kaupunkistrategian ympäristötavoitteet tms.) näkyy asioiden käsittelyssä ja valmistelussa.

Kaupunkien välillä oli eroja siinä, kuinka sitoutuneena ympäristötyöhön kaupungin johtoa pidetään. Helsingissä, Oulussa ja Tampereella yli 45 prosenttia vastaajista piti kaupungin johtoa vähintään melko sitoutuneena ympäristötyöhön, kun vastaava luku Turussa oli vain 22 prosenttia.

Kaupungeissa, Turkuun lukuun ottamatta, yli 50 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että työyksiköllä on ympäristötavoitteita. Turussa sitä mieltä oli vain 42 prosenttia vastaajista. Tamperetta ja Oulua lukuun ottamatta yli 10 prosenttia kaupunkien vastaajista ei tiennyt onko työyksiköllä ympäristötavoitteita.

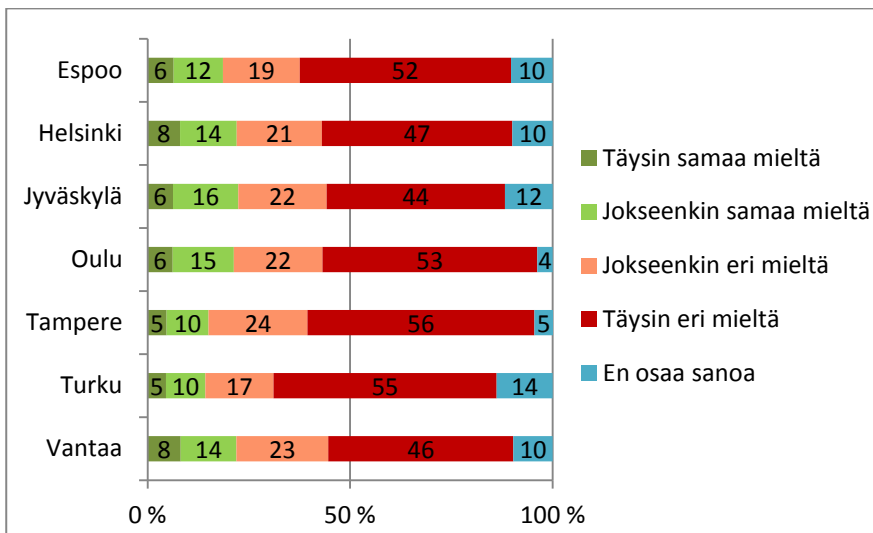

Kuvio 29. Kaupungin johto on sitoutunut ympäristötyön toteuttamiseen.

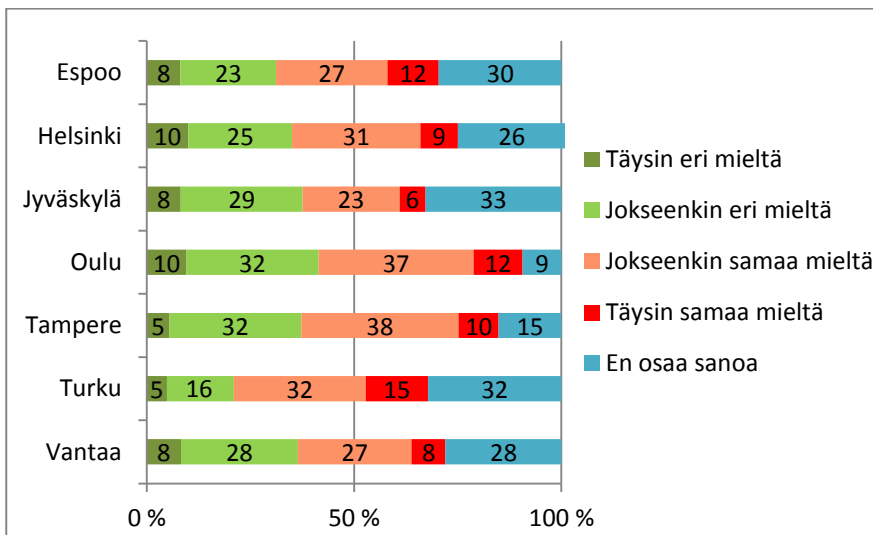

Kuvio 30. Omalla työyksikölläni ei ole ympäristötavoitteita.

Kaikkien kaupunkien vastaajista noin 15–20 prosenttia oli keskustellut ympäristöasioista kehityskeskustelussa. Turku lukuun ottamatta, vastaajista noin 35–40 prosenttia koki voivansa osallistua riittävästi ympäristöstrategioiden ja -ohjelmien valmisteluun. Turussa sen sijaan vain 21 prosenttia koki näin. Monet vastaajat kokivat, etteivät pääse riittävästi osallistumaan ympäristöstrategioiden ja -ohjelmien valmisteluun. Moni ei kuitenkaan osannut sanoa kantaansa. Tulos on hieman ristiriitainen edellisessä osiossa ilmenneeseen väisyyteen osallistumishalukkuuteen verrattuna. Vaikuttaa siltä, että vastaajat toivovat enemmän vaikutusmahdollisuuksia, mutta eivät silti ole kovin innokkaita itse osallistumaan työryhmiin tai ekotukitoimintaan.

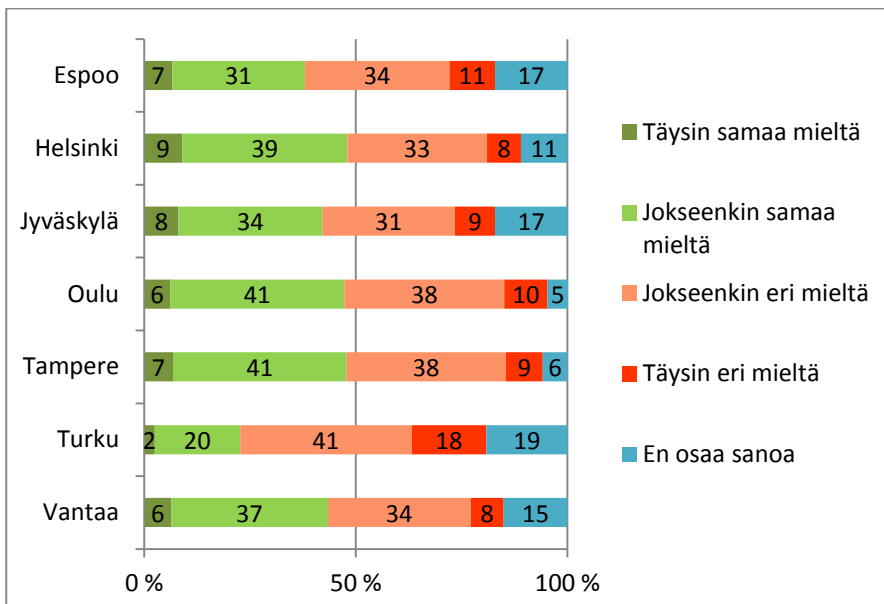

Kuvio 31. Olen keskustellut kehityskeskusteluissa esimieheni kanssa ympäristöasioista.

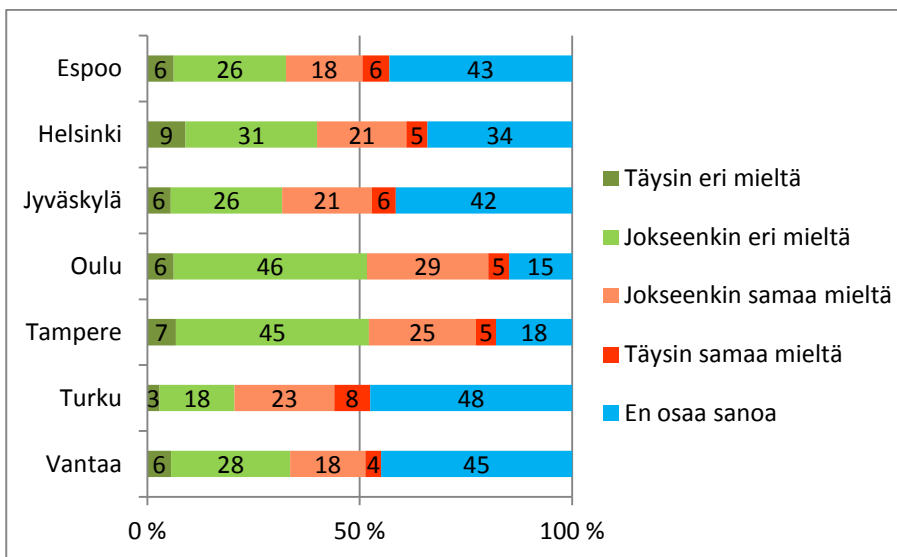
Kuvio 32. Henkilöstö ei saa riittävästi mahdollisuuksia osallistua ympäristöstrategioiden ja -ohjelmien valmisteluun.

Myös kaupunkien ympäristöasioista tiedottamisessa on parannettavaa. Turkuu lukuun ottamatta noin 40-50 prosenttia vastaajista koki, että ympäristöasioista tiedotetaan riittävästi tai jokseenkin riittävästi, mutta suunnilleen saman verran vastaajista koki myös, että tiedotus ei ole riittävä. Turussa taas tulos oli keskiarvoa huonompi, vain 22 prosenttia piti tiedotusta täysin tai jokseenkin riittävänä ja 59 prosenttia koki, ettei tiedotus ole riittävä. Tässä saattaa olla syy myös edellisen osallistumismahdollisuuksia käsittelevän kysymyksen muita kaupunkeja huonompaan tulokseen. Turkuu lukuun ottamatta tiedotus on parantunut vuodesta 2007 kaikissa kaupungeissa, erityisesti Vantaalla ja Espoossa.

Kuvio 33. Kaupunkini tiedottaa ympäristöasioista työntekijöilleen riittävästi.

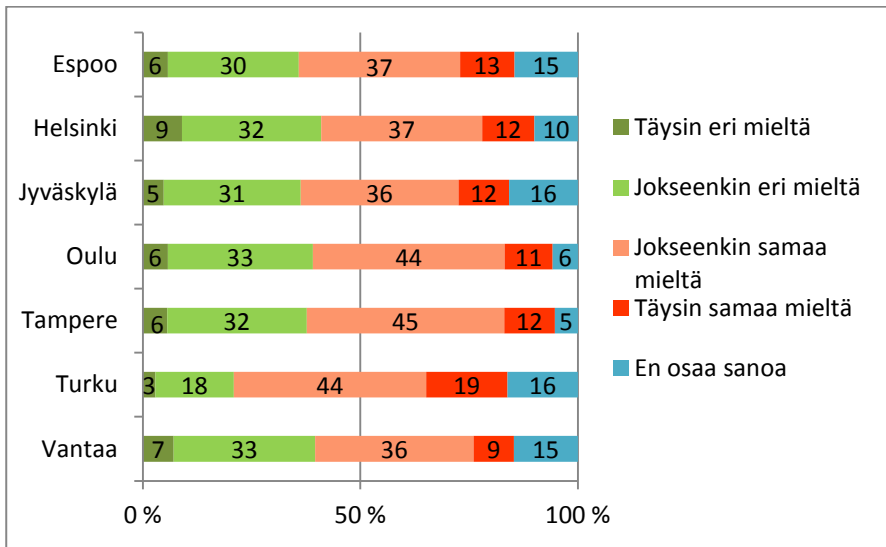
Kysymys kaupungin ilmastotyön vastuullisuudesta osoittautui vastaajille vaikeaksi, ja siihen tuli paljon "En osaa sanoa" -vastauksia. Oulussa ja Tampereella ilmastotyön vastuulliseksi tai jokseenkin vastuulliseksi koki vähän yli puolet vastaajista, mutta Turussa vain 21, Jyväskylässä ja Espoossa 32, Vantaalla 34 ja Helsingissä 40 prosenttia vastaajista. Tampereen hyvää tulosta voi selittää vuonna 2010 hyväksytty seudullinen ilmastostrategia ja käynnistetty ECO₂-hanke, joiden ansiosta ilmastotyö on ollut paljon esillä. Keskimäärin kaupungeissa vastaajista noin 30 prosenttia ei tunnistanut ilmastotyötä vastuulliseksi ja muut eivät osanneet sanoa.

Kuvio 34. Kaupunkini ilmastotyö ei ole vastuullista.

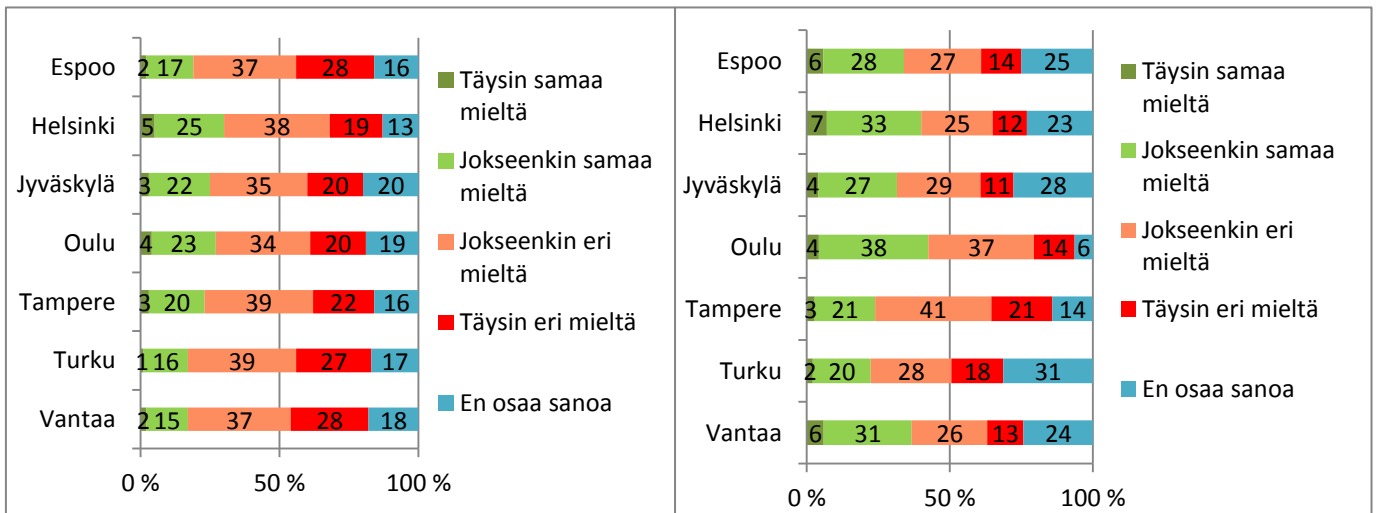
Kaupunkien viimeisenä yhteisenä kysymyksenä kysyttiin kaupungin ympäristötyön vaikutuksesta vastaajan omiin työtapoihin. Helsingissä ja Oulussa noin 40 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että energiansäästö ja siihen liittyvä ohjaus näkyy ainakin osittain käytännön toiminnassa ja 50–60 prosenttia koki, ettei se näy riittävästi käytännön toiminnassa. Turussa saatiin jälleen muita kau-

punkeja heikompi tulos, vain 21 prosenttia koki, että energiansäästö näkyy käytännön toiminnassa.

Kuvio 35. Energiansäästö ja siihen liittyvä ohjaus näkyy käytännön toiminnassa.

Helsingissä ja Oulussa noin 40 prosenttia koki, että kaupungin ympäristötyö on jonkin verran muuttanut vastaajan työtapoja. Vastaava luku Tampereella ja Turussa oli vain vähän yli 20 prosenttia ja muiden kaupunkien vastaukset sijoittuvat tälle välille. Vastausten vertailu osoittaa, että ympäristötyö on muuttanut toimintatapoja vuonna 2011 enemmän kuin vuonna 2007.

Kuvio 36. Kaupunkini ympäristötyö on muuttanut työtapojani, vuoden 2007 kysely.

Kuvio 37. Kaupunkini ympäristötyö on muuttanut työtapojani, vuoden 2011 kysely.

Kaupunkikohtaiset kysymykset

Kaupunkikohtaiset kysymykset laadittiin kunkin kaupungin osalta omiin tietotarpeisiin sopiviksi. Tähän osioon on koottu kaupungeittain keskeisiä havaintoja saaduista tuloksista.

Espoo

Espoon kaupunkikohtaiset kysymykset vuonna 2011 käsittelivät ekotukitoimintaa, sähköisiä nettelyjä ja joustavia työntekokäytäntöjä. Lisäksi kysyttiin mitkä Espoon ympäristöasiat ovat hyvin hoidettu ja missä on parannettavaa.

Ekotukitoiminnalla vaikutusta

Kaupungin ekotukitoiminta käynnistettiin vuonna 2009 ja vuoden 2011 loppuun mennessä oli koulutettu noin 300 ekotukihenkilöä eri yksiköihin. Tässä kyselyssä 52 prosenttia vastanneista oli kuulut ekotukitoiminnasta. Valtaosa heistä oli sitä mieltä, että ekotukitoiminta on lisännyt ympäristöaiheista keskustelua työpaikalla. Vuoden 2007 tutkimukseen verrattuna useampi oli nyt sitä mieltä, että kaupungin ympäristötyö on muuttanut työtapoja. Tämä on todennäköisesti ekotukitoiminnan ansiota. Kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että sähköiset kokouskäytännöt, esimerkiksi videoneuvottelu, soveltuisivat työtehtäviin. Noin puolet vähentäisi työmatkaliikkumista paljon tai jonkin verran sähköisten kokouskäytäntöjen avulla. Videoneuvottelut ja muut uudenlaiset kokoustavat eivät ole vielä laajalti käytössä, 68 prosenttia käyttäjistä ilmoitti hyödyntävänsä tällaisia mahdollisuuksia harvemmin kuin kerran kuukaudessa.

Toiveena etätyö

Etätyö soveltuisi kahden kolmanneksen työtehtäviin. Yli 75 prosenttia heistä haluaisi tehdä etätyötä päivän-pari viikossa ja 17 prosenttia päivän kuukaudessa. Vain kaksi prosenttia ei haluaisi tehdä etätyötä, vaikka se olisi työtehtävän kannalta mahdollista. Suurin osa heistä, joilla etätyömahdollisuus jo on, työskentelee etänä muutaman kerran kuukaudessa. Avoimissa kysymyksissä moni toivoi mahdollisuutta tehdä etätyötä aika ajoin ja mainitsi tämän vähentävän liikkumistarvetta.

Luonnonläheisyys tärkeää

Avoimiin kysymyksiin siitä, mikä Espoon ympäristöasioissa on hyvin ja mikä huolettaa, saatiin ilahduttavan paljon vastauksia. Moni kiitteli jätteiden lajittelun ja kierrätyksen toimivuutta, mutta monen mielestä lajittelussa on vielä paljon parannettavaa. Hyvää vastaajien mielestä oli ulkoilu-, viher- ja suojelualueiden määrä ja laatu. Näiden häviäminen vilkkaan rakentamisen seurauksena huolestutti monia. Myös ilman- ja vesien laadun heikkenemisestä oltiin huolissaan. Autoilun lisääntyminen ja julkisen liikenteen toimimattomuus nousi esiin merkittävänä epäkohtana. Toisaalta, moni mainitsi metron parantavan julkista liikennettä huomattavasti muutaman vuoden päästä, näki hyvänä joukkoliikenteen käytön tukemisen työmatkasetelien muodossa ja oli tyytyväinen pyörätieverkoston kuntoon. Ekotukitoiminta on parantanut ympäristöasioiden huomioon ottamista työyksiköissä. Sähköisten työmenetelmien käyttöä voitaisiin lisätä vielä huomattavasti ja tämän avulla vähentää muun muassa paperinkulutusta. Joidenkin mielestä kaupunki toimii liian markkinaehtoisesti, jolloin ympäristöasiat jäävät liian vähälle huomiolle. Myös johdon ja esimiesten toivottiin sitoutuvan vahvemmin kaupungin ympäristötavoitteiden toteuttamiseen.

Helsinki

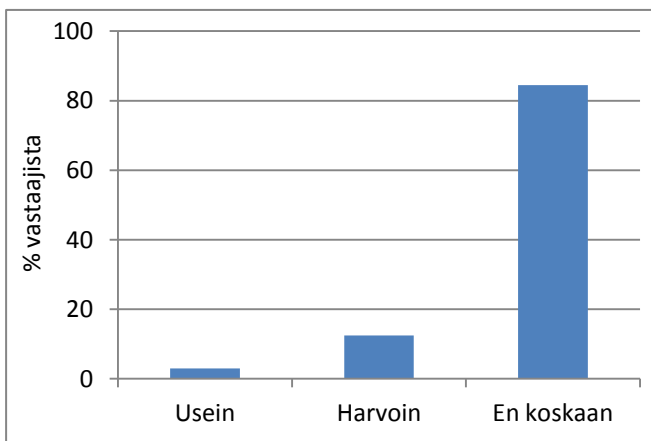
Kaupunkikohtaisten kysymysten ja avoimen palautteen perusteella voidaan päätellä, että Helsingissä kyselyyn vastasi melko tasaisesti sekä myönteisesti että kriittisesti ympäristöasioihin suhtautuvia työntekijöitä. Vertaamalla virastokohtaisia vastausmääriä koulutettujen ekotukihenkilöiden määrään voidaan päätellä, että heidän osuutensa ei ole noussut erityisen korkeaksi. Palautetta ja kehittämissuhteita saatiin hyvin monipuolisesti ympäristösuojelun eri osa-alueisiin liittyen, mutta myös kiitosta ja kannustavaa palautetta tuli paljon. Kehittämissuhteita saatiin muun muassa ilmastoasioihin, energiansäästöön, jätehuoltoon, hankintojen ympäristöasioihin, ympäristöjohtamisen käytäntöihin sekä työmatkaliikkumisen kestäväyttämiseen liittyen.

Tuloksista nähdään, että hallintokunnissa tunnetaan ekotukitoiminta hieman paremmin kuin oman hallintokunnan ympäristöjohtamisen tavoitteet. Toisaalta voidaan myös todeta, että molemmissa riittää tarvetta lisätä tiedotusta ja tunnettuutta.

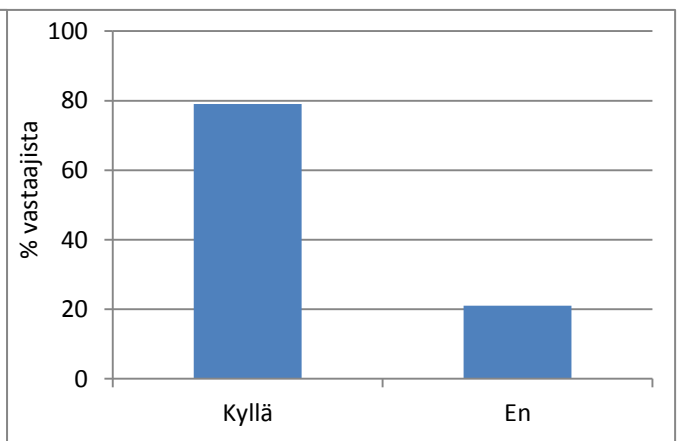
Työmatkaliikennettä voitaisiin vähentää etätöiden ja sähköisten kokouskäytäntöjen avulla

Kyselyyn vastanneet antoivat selkeän tuen videoneuvottelumahdollisuuden lisäämiselle kaupungin hallintokunnissa, sillä lähes 70 prosenttia vastaajista vähentäisi työmatkoja sähköisten kokouskäytäntöjen avulla, jos se olisi mahdollista.

Suhtautuminen etätöiden tekemiseen nousi kaupunkikohtaisten kysymysten joukosta kaikkein kiinnostavimmaksi. Etätöitä tehdään kaupungissa vielä hyvin vähän. Vastaajista vain kolme prosenttia oli tehnyt etätöitä usein ja 12,5 prosenttia harvoin. Halukkuus lisätä etätöiden määrää on kuitenkin merkittävä, sillä 79 prosenttia vastaajista haluaisi tehdä enemmän etätöitä. Vastaava tulos näkyi myös avoimessa palautteessa.

Kuvio 38. Oletko tehnyt etätöitä viimeisen vuoden aikana?

Kuvio 39. Haluaisitko tehdä etätöitä, jos työtehtäväsi sen mahdollistaisi?

Jyväskylä

Jyväskylän kaupungilla on ISO / EMAS -pohjalle rakentuva ympäristöjärjestelmä. Kaupunkikohtaisilla kysymyksillä haluttiin selvittää järjestelmän eri osa-alueiden kehittämistarpeita.

Kaupungin työntekijä seuraa asuntonsa sähkön-, lämmön- ja vedenkulutusta keskimäärin vertailukaupunkeja uutterammin. Henkilöstön ympäristökoulutuksissa on lähes vuosikymmen painotettu kaupungin kiinteistöjen energiankulutuksen seuranta, jota tukee kulutuksenseurantajärjestelmä (EnerKey). Seuranta liittyy energiatehokkuussopimuksen sovittuihin toimenpiteisiin. 75 prosenttia vastaajista ei koskaan jätä tietokonetta tai näyttöä yöksi päälle. Työasemien sammuttamisesta on tietohallinnon ohje henkilöstölle Intranetissä.

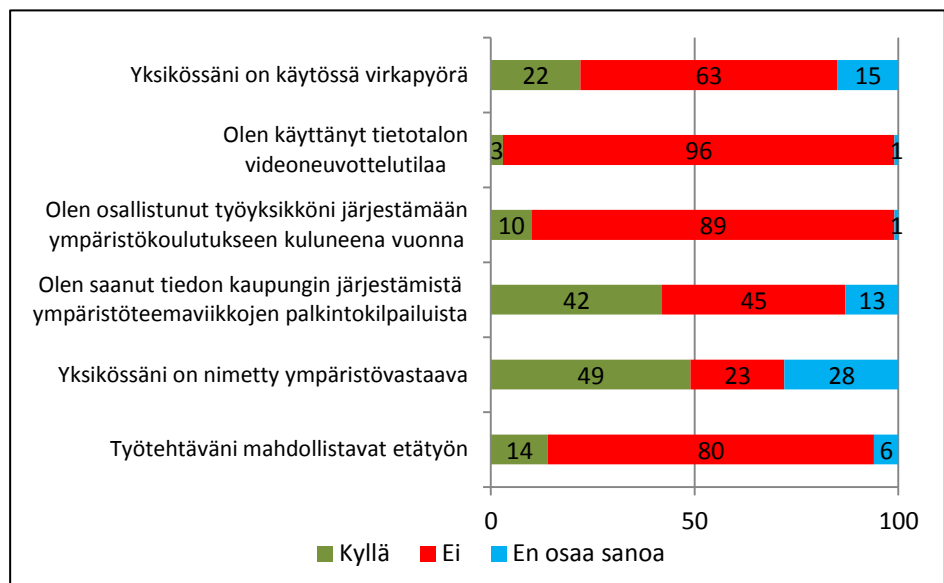
Hyviä tuloksia jätteiden lajittelusta

Jätteiden lajittelussa Jyväskylässä on pitkät perinteet, ja työpaikoilla on pääsääntöisesti jätehuoltomääräysten mukaiset lajitteluastiat. Työpaikoilla lähes 70 prosenttia lajittelee aina ja lähes 90 prosenttia pyrkii ehkäisemään jätteen syntyä. Työyksiköissä kierrätetään ahkerasti (64 %) myös muuta käytöstä poistettua materiaalia, kuten tekstiilejä, kalusteita sekä sähkö- ja elektroniikkaromua. Vastaajista 60 prosentin mukaan ympäristö-, energia- ja ilmasto-ohjelmien toimenpiteiden toteutumista ei kuitenkaan seurata säännöllisesti vastuualue- tai työpaikkakokouksissa.

66 prosenttia vastaajista tiesi, että yksiköllä on ympäristötavoitteet ja koki, että työpaikan ympäristöasioihin voi vaikuttaa. Lähes puolet vastaajista tiesi, että yksikössä on nimetty ympäristövastaava. Organisaatiossa on 45 johdon nimeämää ympäristöyhdyshenkilöä, isommassa työyksikössä nimetyt ympäristövastavat ja kouluilla ympäristöasioista vastaavat rehtorit. Teemaviikkojen

kilpailut ovat esillä lähinnä kaupungin Intranetin etusivulla ja niistä tiedotetaan tiedottajien sekä ympäristöyhdys- ja vastuuhenkilöiden kautta. Vuoden 2011 aikana kaupungin henkilöstöstä noin yhdeksän prosenttia koulutettiin ympäristöjärjestelmän toimesta.

Jyväskylän kaupunki on pyrkinyt edistämään joukko- ja kevyenliikenteen käyttöä. Älykästä työmatkaa! -hankkeen puitteissa jaettiin kaupungin eri yksiköille 14 virkapyörää työpäivän aikaista liikkumista varten. Liikkumisen tarvetta vähennetään hallintokorttelissa sijaitsevalla videoneuvottelutilalla. Tilan käyttö on ilmaista korttelissa työskenteleville. Vastaajista vain muutama prosentti on käyttänyt tilaa.

Kuvio 40. Jyväskylän kaupunkikohtaiset kysymykset

Oulu

Oulussa kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä, mihin kaupungin tulisi keskittyä ympäristötyössä lähivuosina. Annetuista vaihtoehdoista eniten kaupungin toivottiin keskittyvän jätehuoltoon ja roskaantumisen ehkäisyyn, vesiensuojeluun ja jätevesien käsittelyyn sekä ekotehokkuuteen ja energiansäästöön. Kysymyksillä selvitettiin myös vastaajien osallistumista kaupungin järjestämiin kestävästä kehitystä edistäviin tempauksiin sekä tietoisuutta alkavasta ekotukitoiminnasta. Suosituin oli Autoton päivä, jota Oulun kaupungissa on vietetty jo vuodesta 2000 lähtien. Alle puolet vastaajista ei kuitenkaan ollut osallistunut mihinkään tempaukseen. Vastaajista vajaa viidesosa oli kuullut ekotukitoiminnasta, tosin toiminta on vasta alkamassa Oulun kaupungissa.

Vastaajat antoivat palautetta runsaasti ja vapaa palaute -kenttään oli annettu lähes 300 kommenttia. Itse kyselystä annettiin positiivista palautetta sekä teknisestä toimivuudesta että selkeydestä. Kyselyn todettiin muistuttavan ympäristöasioiden tärkeydestä. Usea vastaaja oli kokenut, että joissakin kysymyksissä ei ollut riittävästi vastausvaihtoehtoja. Lisäksi ”En osaa sanoa” - vastausvaihtoehto oli ollut hankala huomata, sillä se sijaitsi erillään muista vastausvaihtoehdoista. Negatiiviseksi koettiin myös se, että kyselyitä tulee liikaa.

Palaute kohdistui suurelta osin liikenteeseen

Palautteissa toivottiin joukkoliikenteen kehittämistä, jotta yksityisautoilua olisi mahdollista vähentää. Kritiikki kohdistui niin joukkoliikenteen reitteihin ja aikatauluihin kuin korkeisiin kustannuksiin. Työpaikoille toivottiin yhteiskäyttöautoja, lainapyöriä sekä kannustimia työmatkapyöräilyyn. Oulussa ajankohtainen hanke Kallioparkin rakentaminen kaupungin keskustaan esiintyi useassa palautteessa ja kommenttien mukaan sen uskotaan lisäävän oman auton käyttöä Oulussa. Liikenteen lisäksi palautetta annettiin runsaasti jäteasioista. Kommentit koskivat lähinnä jäteastioiden riittämättömyyttä ja lajittelun tehostamista. Jätteen synnyn ehkäiseminen ei kuitenkaan näkynyt palautteissa, kuten ei, Ouluun valmistuva jätteenpolttolaitoskaan.

Muista Oulun ajankohtaisista hankkeista toimenpiteet Sanginjoen alueella ja suunnitelmat Viinivaaran pohjaveden käyttöön ottamisesta herättivät voimakkaita mielipiteitä. Palautteissa toivottiin Sanginjoen alueen suojelemista ja Viinivaaran pohjaveden käyttöön liittyvän suunnitelman perumista.

Saadun palautteen perusteella kaupungin työntekijöillä on selkeä tiedon tarve ympäristöasioista. Ympäristöasiat koetaan tärkeiksi ja ympäristön tilasta ollaan huolissaan. Palautteissa toivottiin selkeää ja konkreettista ohjeistusta ja koulutusta kaupungin ympäristötyöstä, energiansäästöä ja kierrätyksestä. Työpaikoille toivottiin myös enemmän tempauksia ja tapahtumia. Useassa vastauksessa toivottiin, että Oulun kaupunki näyttäisi työntekijöilleen esimerkkiä ympäristöasioissa.

Tampere

Tampereen kyselyssä oli 10 kaupungin omaa kysymystä sekä mahdollisuus antaa vapaata palautetta. Tämä kokonaisuus täydensi oleellisesti kaupunkien yhteisistä kysymyksistä saatuja tuloksia ja antoi arvokasta palautetta, jota pystytään hyödyntämään Tampereen kaupungin ympäristötyön kehittämisessä.

Vastaajia pyydettiin valitsemaan kymmenestä vaihtoehdosta kolme eri ympäristönsuojelun osa-aluetta, joihin heidän mielestään tulisi erityisesti keskittyä lähivuosina. Vastauksista nousi esiin kaksi osa-aluetta: roskaantumisen ja jätehuolto sekä vesiensuojelu. Lukumääräisesti eniten toivottiin keskityttävän jätehuoltoon ja roskaantumisen torjuntaan, jota piti tärkeänä hieman yli puolet vastaajista. Lähes yhtä paljon resursseja toivottiin vesiensuojeluun ja jätevesien käsittelyyn. Kolmanneksi tärkeimmäksi nousi ympäristökasvatus ja -neuvonta, jonka valitsi yli kolmasosa vastaajista. Vastausten perusteella vähiten lisäresursseja tarvitaan lähitulevaisuudessa melun ja tärinän torjuntaan.

Neuvoa työhön liittyviin ympäristöasioihin Tampereella kysytään useimmiten työkaverilta tai esimieheltä. Vain hieman yli puolet vastaajista tiesi, kuka on yksikkönsä kestävän kehityksen vastaava. Lähes puolet vastaajista kertoi kaipaavansa lisätietoa ympäristöystävällisistä toimintatavoista työnsä tueksi, toisaalta yli kolmasosa ei ole tarvinnut apua ympäristöasioissa. Työpäivän aikaiseen liikkumiseen tarjottuja kestävän liikkumisen mahdollisuuksia, kuten asiointipyöriä, piti riittävinä vain noin puolet vastaajista. Etäkokouksiin oli osallistunut kuluneen vuoden aikana 13 prosenttia vastaajista.

Kaupungin halutaan kantavan vastuuta tekemällä kestäviä hankintoja sekä edistämällä ihmisten ja ympäristön hyvinvointia myös alueensa ulkopuolella. Lähes kaikki vastaajat tukivat väitettä, jonka mukaan kaupungin tehtävänä on toimia edelläkävijänä kestävässä hankinnoissa – täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 97 prosenttia vastaajista. Yhteensä 87 prosenttia koki olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että Reilun kaupan kaupunki -arvonimi tuo kaupungille positiivista imagoa.

Roskaantuminen puhuttaa

Kyselyssä oli lisäksi mahdollista vastata kahteen avoimeen kysymykseen, joissa pyydettiin palautetta niin kaupungin ympäristötyöhön ja tehtyyn kyselyyn. Molempiin annettiin noin sata vastausta. Yleisesti ottaen sekä kyselyä että kaupungin tekemää ympäristötyötä pidettiin tärkeänä ja tarpeellisena.

Tärkeiksi teemoiksi vapaissa palautteissa nousivat muun muassa Tampereella usean vuoden ajan puhuttanut roskaaminen ja epäsiisti kaupunkikuva sekä puutteet lajittelumahdollisuuksissa. Arvostelua sai myös kaupungin ympäristötyön ja -viestinnän näkymättömyys, ympäristötavoitteiden jääminen teorian tasolle ja eräät liikennehankkeet. Kritiikin ohella annettiin myös ideoita ja toiveita ympäristötyön kehittämiseen.

Kyselyyn kohdistunut negatiivinen palaute koski erityisesti kysymyksenasetteluja, kyselyn pituutta sekä kyselyn teknisiä ongelmia.

Turku

Kyselyn avokysymyksellä toivottiin ehdotuksia Turun kaupungin kestävän kehityksen työn parantamiseksi. Ehdotuksia saatiinkin yli 200 vastaajalta.

Kestävän kehityksen jalkauttaminen Turussa

Vastaajista kolme neljästä kokee että Turussa kestävä kehitys ei näy kaupungin ydinarvona. Lisäksi vastaajista 69 prosentin mukaan Turku ei seuraa riittävällä tarkkuudella kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. Sen sijaan Turun kaupungin vastaajista 92 prosenttia oli kiinnostunut ympäristöasioita edistävästä toimenpiteistä työyksikössään. Avovastauksissa toivottiin, että:

- kaupungin johtoporras näyttäisi asenne-esimerkkiä
- Turun strategiat ja ohjelmat konkretisoidisiin työyksikötasolle asti, toteutettaisiin ajantasainen seuranta ja arviointi sekä selkeä vastuunkanto
- pitkäjänteistä tila- ja kaupunkisuunnittelua priorisoidisiin
- elinkaarikustannukset tuotaisiin budjettiin
- ekotukitoiminnan jalkauttamisen mahdollisuudet ymmärrettäisiin laajemmin.

Työntekijöiden oma kiinnostus ja tarve lupaavat hyvää Turun kestävän kehityksen jalkauttamiselle, vaikka työtä on vielä paljon.

Liikkuminen

Työaikana tapahtuvan liikkumisen vähentämisessä sekä kestävän liikkumisen edistämisessä on paljon tehtävää. Tätä tukee se, että ainoastaan 11 prosenttia vastaajista on osallistunut etäkokoukseen viimeisen vuoden aikana. Puolestaan 65 prosenttia vastaajista kokee, että työpäivän aikaan palaveri-, kokous- ja asiakaskäynteihin liittyvälle kestäväälle liikkumiselle ei ole luotu riittäviä edellytyksiä (virkapyörät, julkisen liikenteen kortit, jne).

Avokysymyksissä vastaajat toivat esiin lukuisia parannettavia seikkoja nimenomaan kestävän liikkumisen saralla. Nämä kiteytyvät seuraaviin:

- autolla liikkumisen vähentäminen lyhyillä matkoilla, oman auton käytön rajoittaminen, sähköautojen hankinta, yhteiskäyttöautojärjestelmän tuominen Turkuun
- joukkoliikenteen monipuolisempi tukeminen työntekijöille, vuorojen parantaminen
- pyöräreitistöön parantaminen keskustassa, pyöriteiden auraus, asialliset pyöräparkit, työmatkapyöräilyn tukeminen
- etätyöskentelyä sallivampi johdon asenne
- pikaraitiotien toteuttaminen ja toriparkin tarpeettomuus

Ekotuessa mahdollisuus

Neljä viidestä vastaajasta kaipaa työnsä tueksi lisää tietoa ympäristöystävällisistä toimintatavoista ja lisäksi reilu neljännes vastaajista oli kuullut Turun kaupungissa syksyllä 2011 käynnistetystä ekotukitoiminnasta. Turun kaupungin ekotukitoiminta oli ehtinyt kouluttaa ennen kyselyn ajankohtaa yhteensä 52 ekotukihenkilöä. Tämä huomioiden tulos on erittäin hyvä. Sisäisen tiedottamisen ja koulutuksen roolia korostettiin. Toivottiin selkeitä ohjeita kestävämmälle arkityölle, työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä sekä minimivaatimusten tuomista työyksiköihin.

Vantaa

Vantaan kaupunkikohtaisissa kysymyksissä pyydettiin kaupungin henkilökuntaa arvioimaan ekotukitoimintaa, sähköisiä kokouskäytäntöjä sekä etätyömahdollisuuksia. Lisäksi vastaajat saivat omin sanoin kertoa, mitkä ympäristöasiat olivat heidän mielestään hoidettu hyvin Vantaalla ja mitkä ympäristöasiat huolestuttivat.

Ekotukitoiminta juurtui Vantaalle nopeasti

Vuonna 2009 Vantaalla alkanut ekotukitoiminta Vantaan kaupunkiorganisaatiossa oli vastaajille tuttua, ja vajaa 70 prosenttia vastaajista ilmoitti kuulleensa toiminnasta. Heistä kaksi kolmesta oli sitä mieltä, että ekotukitoiminta oli lisännyt keskustelua ympäristöasioista työpaikalla. Vuoden 2011 lopussa Vantaalla oli koulutettu 270 ekotukihenkilöä.

Vajaa puolet olisi valmis lisäämään sähköisiä kokouskäytäntöjä ja etätyötä

Noin 45 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että sähköiset kokouskäytännöt sopisivat heidän työtehtäviinsä ja heistä noin puolet olisi myös valmis käyttämään niitä jonkin verran, suurin osa harvemmin kuin kerran kuussa.

Samoin 45 prosenttia vastaajista ilmoitti, että etätyö soveltuisi heidän työtehtäviinsä. Heistä runsas 40 prosenttia ilmoitti haluavansa tehdä etätyötä päivän viikossa, vajaa 30 prosenttia kaksi päivää viikossa ja noin 20 prosenttia päivän kuukaudessa. Etätyötä jo tekeviksi etätyöntekijöiksi ilmoittautui kuitenkin vajaasta 1 400 vastaajasta vain kolmisensataa ja heistäkin 75 prosenttia kertoi tekevänsä etätyötä harvemmin kuin päivän kuukaudessa.

Ympäristötyö työpaikoilla ja lähiluonto saivat kiitosta

Vantaan kaupungin työntekijät saivat myös kertoa omin sanoin, mitkä ympäristöasiat olivat heidän mielestään hyvin hoidettu Vantaalla. Vastauksia saatiin 555 kappaletta. Vastaajien mielestä etenkin jätehuollon järjestäminen ja lajittelumahdollisuudet ovat työpaikoilla hyvät ja niiden käyttöä on myös opastettu. Myös ekotukitoimintaa keuhuttiin. Lisäksi positiivisena pidettiin kaupungin energiansäästötoimia ja matkalippujärjestelmää. Vastaajat olivat myös tyytyväisiä Vantaan viheralueiden hoitoon sekä jokiluonnon nykyiseen tilaan. Muutamat mainitsivat myös tyytyväisyytensä siihen, että ympäristöasiat näkyvät entistä enemmän asioiden valmistelussa Vantaalla.

Välinpitämättömyys ja ympäristön tila huolestuttivat

Työntekijät saivat myös kertoa omin sanoin, mikä Vantaan ympäristöasioissa huolestuttaa ja näitä vastauksia saatiin 627. Vaikka jätteiden lajittelumahdollisuus työpaikoilla sai paljon kiitosta, saatiin kyselyssä myös vastakkaisia kommentteja eli aivan kaikkialla ei lajitteluun vielä ole mahdollisuutta. Työpaikoilla nähtiin ongelmaksi myös henkilökunnan sitoutumattomuus ympäristöasioiden eteenpäinviemiseen, mikä näkyi muun muassa paperin, sähköön ja lämmön tuhlauksena.

Välinpitämättömyys nähtiin ongelmaksi myös lähiluonnossa ja roskaantuminen ja tuhriminen huolestuttivat vastaajia. Yleisimmin vastaajia kuitenkin huolettivat lentoaseman ympäristövaikutukset sekä liikenteen aiheuttamat melu- ja ilmansaastehaitat. Lähes yhtä usein huolen aiheeksi mainittiin Vantaan vesistöjen tila. Myös liiallisen rakentamisen katsottiin olevan uhka Vantaan ympäristön tilalle ja viheralueiden säilymiselle.

Yhteenveto

Espoon, Helsingin, Jyväskylän, Oulun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien henkilöstön ympäristöasenteita ja -tietoisuutta käsittelevään kyselyyn saatiin yhteensä noin 10 000 vastausta. Vastausprosentit koko kaupungin henkilöstöstä vaihtelivat 17,3 ja 4,5 prosentin välillä. Parhaiten vastaajia saatiin Oulusta ja Espoosta. Tampereella vastausprosentti jäi alhaiseksi, koska kyselyyn vastaamisessa oli teknisiä ongelmia. Valtaosa vastaajista oli naisia ja noin puolet korkeakoulutettuja.

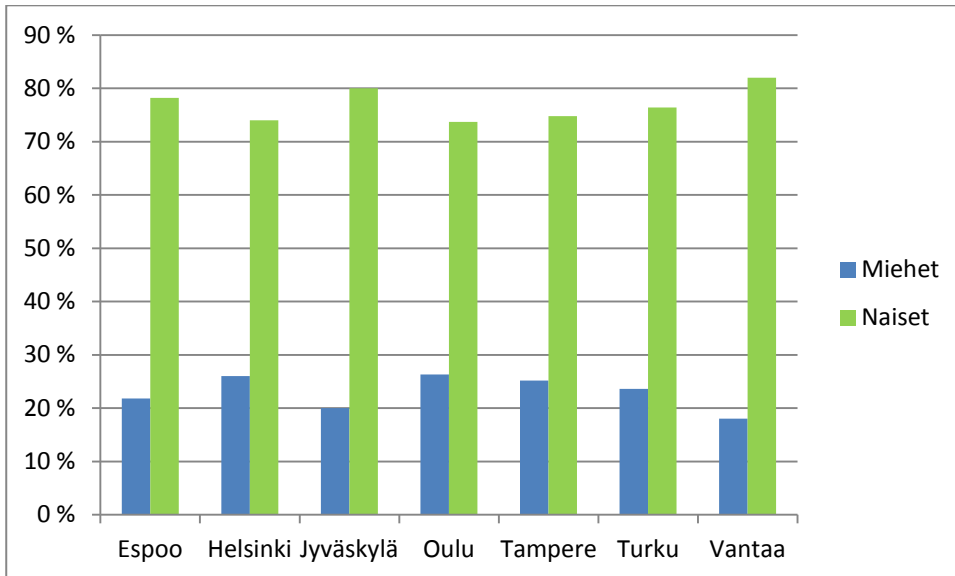
Pääsääntöisesti vastaajien ympäristöasenteissa ja -käyttäytymisessä ei ollut suuria eroja kaupunkien välillä. Vastausten perusteella voidaan todeta, että kaupunkien henkilöstö on huolissaan ympäristössä tapahtuvista muutoksista ja pitää ympäristönsuojelutoimia tärkeinä. Vastaajat myös itse kokevat muuttaneensa toimintatapojaan ympäristöystävällisemmiksi, joka näkyi erityisesti sähkönkulutuksen seurannassa, jätteiden lajittelussa, valojen sammuttamisessa sekä ympäristöystävällisempien tuotteiden käytössä. Parannettavaa olisi etenkin liikkumistottumuksissa. Helsinkiä lukuun ottamatta, kaikissa kaupungeissa yli 40 prosenttia vastaajista kulki työmatkan yleensä autolla.

Vastaajat myös kokivat, että ympäristöasioiden viestintää ja henkilöstön osallistumismahdollisuuksia tulisi parantaa, mutta eivät henkilökohtaisesti olleet kovin valmiita toimimaan ympäristötyöryhmissä tai ekotukitoiminnassa. Helsingissä 37 prosenttia ja muissa kaupungeissa alle 30 prosenttia vastaajista olivat valmiita toimimaan työryhmissä tai ekotukitoiminnassa. Vastaajien mukaan ympäristötyön pitäisi olla vastuullisempaa sekä näkyä enemmän myös asioiden valmistelussa ja käytännön toiminnassa. Kaupungin ympäristötyötä käsittelevässä osiossa syntyi eroja kaupunkien välille. Positiivisimmin kaupungin ympäristötyötä arvioitiin Oulussa ja Helsingissä sekä myös Tampereella ja Jyväskylässä. Turussa taas kaupungin ympäristötyö arvioitiin monissa kysymyksissä muiden kaupunkien keskiarvoa heikommaksi.

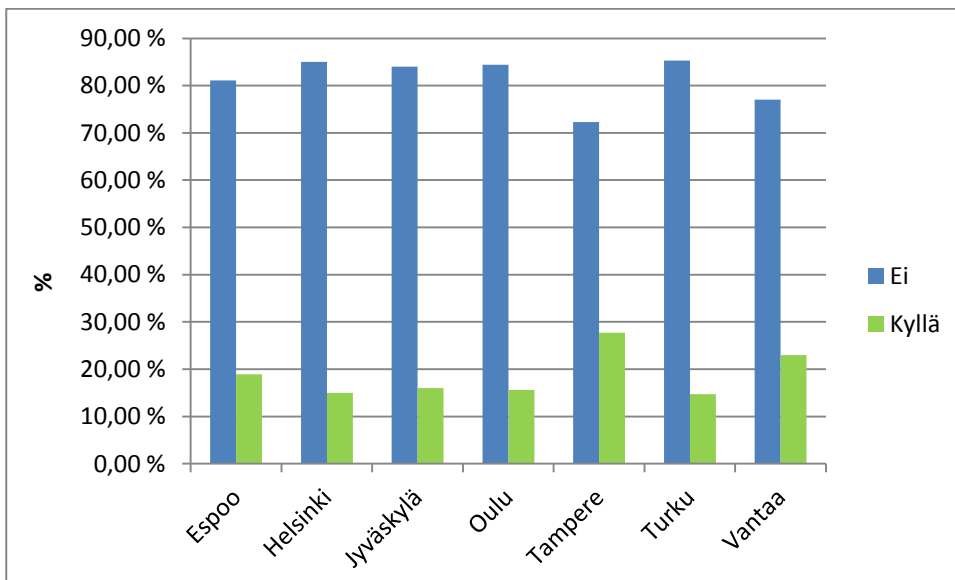
Kaupunkien omien sekä avointen kysymysten vastauksissa nousi esiin etenkin toivomus paremmista etätyömahdollisuuksista. Ekotukitoimintaa toteuttavissa kaupungeissa, se nähtiin positiivisena ja tarpeellisena toimintamallina kaupungin ympäristötyössä. Parannusta toivottiin etenkin työmatkaliikkumisen sujuvuuteen ja työsuhdematkaetuun sekä roskaantumisen ehkäisyyn.

Liitteet

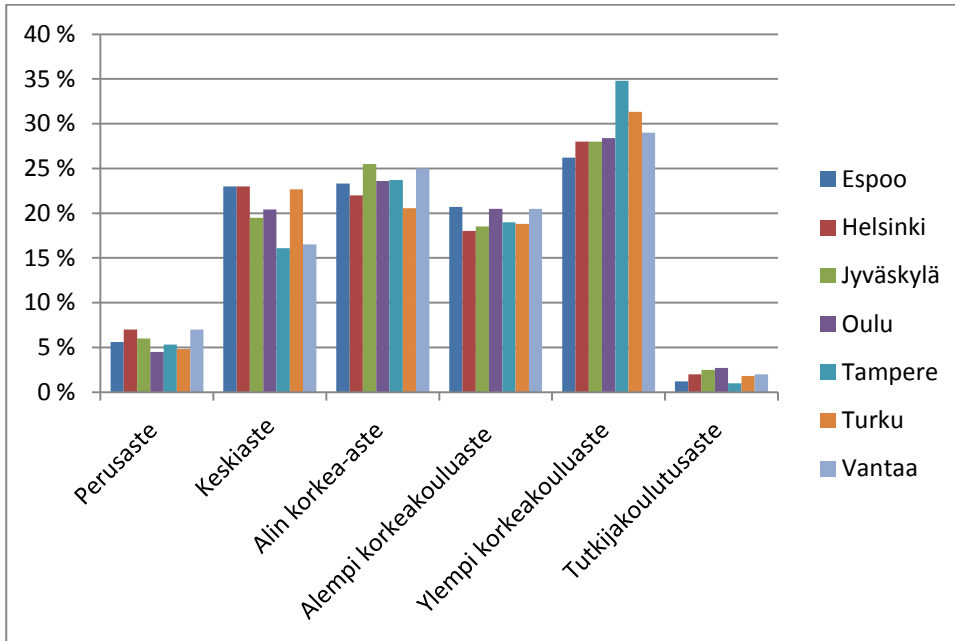
Liite 1. Vastaajien sukupuolijakauma

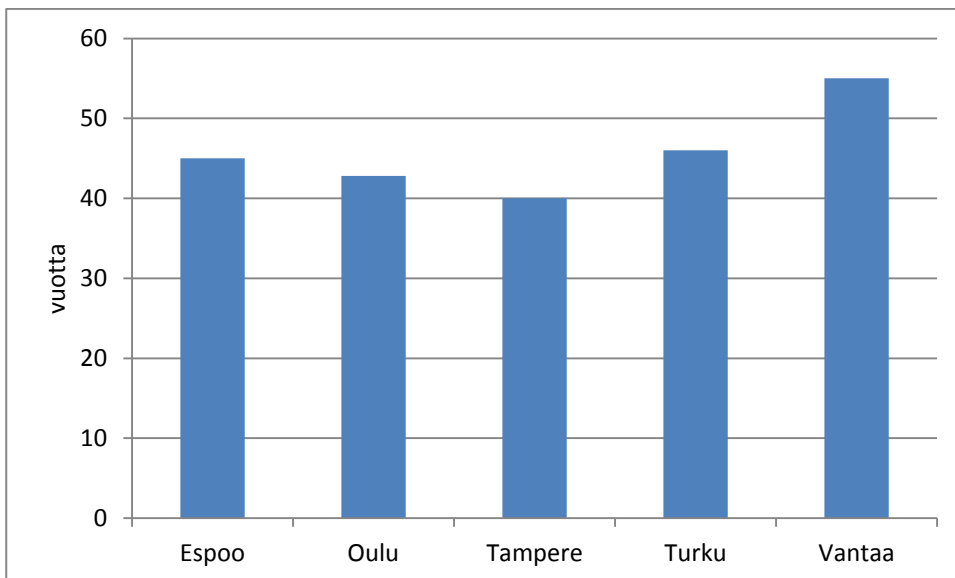
Liite 2. Esimiesasemassa olevien vastaajien osuus

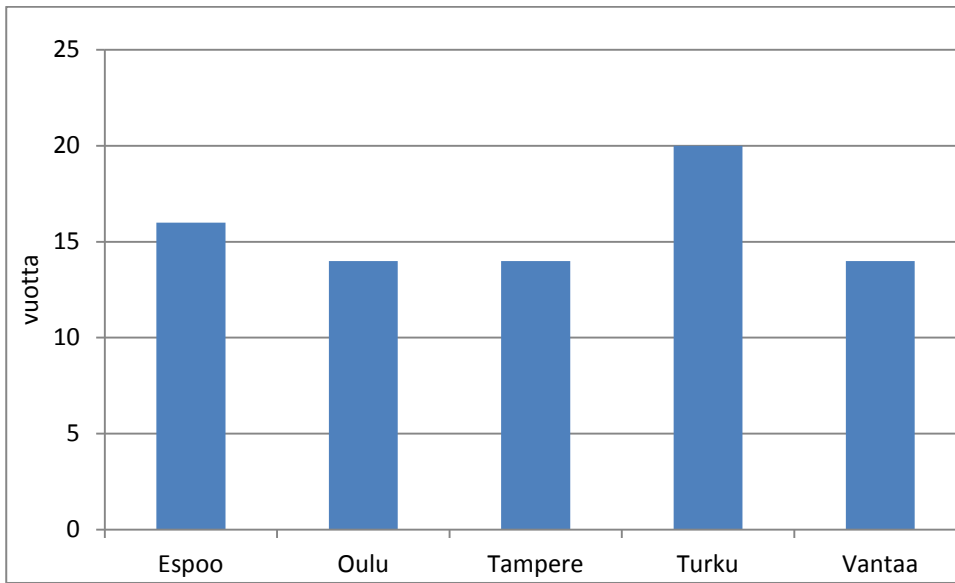
Liite 3. Vastaajien koulutusaste

Liite 4. Vastaajien keski-ikä

Liite 5. Vastaajien kaupungin palveluksessa oloaika (keskiarvo)

Yhteystiedot

Espoo: kehittämispäällikkö Sari Soini, Espoon kaupunki, ympäristökeskus, PL 44, 02070 Espoon Kaupunki, p. 09-816 24830, etunimi.sukunimi@espoo.fi, ymparisto@espoo.fi, [http:// www.espoo.fi/ymparisto](http://www.espoo.fi/ymparisto)

Helsinki: johtava ympäristösuunnittelija Markus Lukin, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Viikinkaari 2 b, PL 500, 00099 Helsingin kaupunki, p. 09-310 31606 / 041 454 2233, etunimi.sukunimi@hel.fi, www.hel.fi/ymk

Jyväskylä: ympäristöasiantuntija Mervi Saukko, Jyväskylän kaupunki, ympäristötoimi, Eeronkatu 10, 40720 Jyväskylä, p. 014- 26 65185 etunimi.sukunimi@jkl.fi

Oulu: ympäristönsuojeluyksikön päällikkö, ympäristönsuojelusuunnittelija Marketta Karhu, ympäristötoimi, Solistinkatu 2, PL 34 90015 Oulun kaupunki, p. 044 703 6760, etunimi.sukunimi@ouka.fi

ympäristötaloussuunnittelija Minna Tjäderhane-Ojala, Tampereen kaupunki, Kaupunkikehitysryhmä, PL 487, 33101 Tampere, p. 040 800 7809, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Turku: ilmansuojeluasiantuntija Miika Meretoja, Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, Puolalankatu 5, PL 355, 20101 Turku, p. 050 554 6148, etunimi.sukunimi@turku.fi

Vantaa: ympäristösuunnittelija Tina Kristiansson, Vantaan kaupunki, ympäristökeskus, Pakkalankuja 5, 01510 Vantaa, p. 09-8392 5020, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Helsingin kaupunki

JYVÄSKYLÄ

OULU

TAMPERE

TURKU

Vantaa